

PANORAMA

Onder redactie van

Mr. PHOA LIONG GIE.

Vaste medewerkers: Mr. Amir Sjarifoeddin, Mr. Muhamad Yamin, Liem Koen Hian,
Sanoesi Pane en vele anderen.

Abonnementsprijs: Een gulden per maand.

Bureau:
STADHUISPLEIN 41, BATAVIA.

25 DECEMBER 1937

JAARGANG XI No. 52

INHOUD.

Rondblik.

Sprokkelingen:

De vrijmetselarij.
Radio-politiek aan de Middellandsche Zee.
Het Wereld-luchtverkeer.
De biercampagne van Heineken.

Het Rijk Der Vrouw.

Kort Verhaal.

Illustraties.

Rondlelik

Na het bekenmaken van het feit dat bij het bombardieren van de „Panay“ door Japansche vliegeniers ook Japansche motorbooten, die de overlevenden van den oorlogsbodem beschoten, er in betrokken waren, kreeg het „Panay“-incident een ernstiger karakter en daarmee veranderde ook de houding der Vereenigde Staten ten opzichte van dit incident. Men heeft eerst weliswaar een scherpe nota aan het adres van Japan gezonden, doch zooals men weet geeft Japan absoluut niets om protesten, ook al komen ze van de zijde van Uncle Sam. Ook in dit incident lijkt het er veel op, alsof Japan zich vrij wil maken met slechts waardelooze verontschuldgingen. De meening als zou Japan de Westersche mogendheden nu reeds tot een algemeenen oorlog wil dwingen wat meer en meer post. Alles negeert Japan, na incidenten volgen verontschuldgingen, doch vlak daarop begint het oude liedje weer. Ook in dit geval. De kwestie van de „Panay“ is nog steeds hangende en reeds hebben Japansche soldaten twee nieuwe incidenten gevoegd bij de vele die zij bereids in het leven hebben geroepen: Het betreft hier beide gevallen het neerhalen van de „Stars and Stripes“, incidenten die in den huidige tijd niet ernstig meer worden beschouwd (wat beteekent de eer van een land als Japan bezig is?), doch die na het gebeurde met de „Panay“ wel eens de bekende laatste druppel zou kunnen beteekenen. Wat we echter te lezen krijgen na deze twee laatste vernederingen die Uncle Sam van Dai Nippon heeft moeten verduren, doet ons veronderstellen dat de Vereenigde Staten alles voorloopig geheim houden en pas tot een eventueele actie overgaan zoodra haar vloot klaar is.

In hoeverre reeds stappen zijn genomen door de Vereenigde Staten kunnen we niet weten, wel is in de afgelopen week het bericht doorgekomen dat negen destroyers en een eskader vliegtuigen met onbekende bestemming van hun bases hals over kop zijn vertrokken. Tegelijk met dit bericht kregen we een telegram uit Londen dat melding maakte, dat de admiraliteit van de Engelsche vloot misschien een eskader naar het Verre Oosten zal zenden bestaande uit eenige slagschepen, kruisers, destroyers en onderzeebooten. Als dit alles is, dan springt wel heel duidelijk in het oog dat zoowel de vloot van Amerika en die van Engeland niet voldoende zijn om een groote actie tegen Japan te

beginnen en slechts zal toeslaan als hun belangen wederom op hemelstergende wijze worden geschonden. Zuiver uit een defensief oogpunt dus, doch zooals gezegd, we kunnen op het oogblik nog niet weten hoe het incident verder zal verlopen. Het onderzoek duurt nog steeds voort en hangende het onderzoek wachten Engeland en Amerika af wat Japan zal antwoorden. Indien Japan nu geen bevreedigend antwoord geeft dan gelooven we dat John Bull en Uncle Sam wel gedwongen zullen worden om krachtig op te treden. Het zou al te gek zijn als de twee grootste Angelsaksische landen na al de vernederingen die zij van Japansche zijde hebben ondergaan geen actie beginnen in geval van een onbevredigend antwoord van Japan. Dat die landen China tot dusverre geen militaire steun hebben willen geven, omdat hun belangen wellicht niet de moeite waard zijn om een militaire actie tegen Japan te beginnen, mag als overbekend worden verondersteld. Doch de zaken staan nu anders. Behalve bewijzen dat Japan geen sikkepit geeft om Engeland's en Amerika's nationale eer, heeft zij ook zich schuldig gemaakt aan oorlogsdaden!!! Het gebeurde met de „Panay“ en in mindere mate met de Engelsche oorlogsschepen is hiervoor het bewijs. Het was geen louter toeval dat Japansche piloten die schepen hebben gebombardeerd. De Japansche diplomaten mogen honderd maal zeggen dat toentertijd bij het bombardieren het zicht vanuit de lucht slecht was en dat daarom de Japansche piloten bij vergissing de buitenlandsche schepen hebben gebombardeerd, na de getuigenissen van de overlevenden van de „Panay“ zal niemand de Japansche lezing meer gelooven. En bovendien kolonel Hasimoto heeft overduidelijk gezegd dat zijn manschappen de Engelsche vlag niet konden onderscheiden van die van andere nationaliteiten. Admiraal Little zal minstens hebben geblonsd toen hij dit bericht vernam en hoe de gemoedsaandoening van den Amerikaanschen opperbevelhebber van de Amerikaansche vloot in de Chineesche wateren was, zullen we maar pietieitshalve niet trachten te beschrijven. Met dit al krijgt de rede van President Roosevelt die hij eenige maanden in Chicago heeft uitgesproken meer en meer een grimmige beteekenis. De stem van de isolationisten in Amerika is in de laatste weken plotseling verdwenen, wij hooren in het nog steeds schoone Insulinde niets meer om-

trent de geweldenaren die een isolatie-politiek voor Amerika voorstaan. Wat wij wel gehoord hebben uit het land van Uncle Sam is de verontwaardiging van het publiek. Demonstraties tegen Japan werden alom in het land georganiseerd en de boycott tegen Japansche goederen wordt steeds scherper. Aardig was het bericht dat men in Amerika om het overvol gemoed te uiten honderden kisten Japansche goederen heeft verbrand. Hier te lande loonen de Chineezzen warempeel oneindig meer zelf-beheersching laten we maar zeggen. Hier gaat men die Japansche goederen niet verbranden, integendeel zoo nu en dan tracht men ze nog van de hand te doen. Pientere kerels blijven de Chineezzen toch maar. Als je ze toch al gekocht hebt..... Edoch, laten we terugkeeren naar den toestand in het buitenland, waar het roeiger en interessanter is dan b.v. aanhouden van een ex-voorzitter van den Chineeschen Kamer van Koophandel.

Captain Eden heeft in het Lagerhuis in de afgelopen week nog eens den nadruk gelegd op het feit dat hij in verband met den toestand in het Verre Oosten daaromtrent niet veel te zeggen had, wel te zwijgen. Hij heeft slechts de leden bekend gemaakt dat Engeland heel druk met Amerika telegrafeert en telefoneert. En ongetwijfeld hoopt captain Eden dat de leden van het Lagerhuis goede verstaanders zijn. Het is toch wel aardig gevonden de regel dat vertegenwoordigers van de Regering niet hoeven te spreken als het in strijd is met 's lands belang! En deze regel wordt nu keer op keer toegepast en als de vragers niet tevreden zijn dan vindt zoon' gewiekste regeringsvertegenwoordiger wel het een of ander dat de toestand kan redden.

De verhouding tusschen Japan eenzijdig en Amerika en Engeland anderzijds wordt hoe langer hoe meer gespannen en het noodzakelijk gevolg is dan ook zooals captain Eden het heeft uitgedrukt dat Engeland nu in druk contact staat met de Verenigde Staten.

Het feit dat Baron von Falkenhausen met honderd Deutsche adviseurs in Hankow zijn en de Chineesche bevelhebbers met hun waardevolle adviezen terzijde staan moet voor Japan wel een goorn in het oog zijn. Ondanks het anti-Komintern-pact blijven de Deutsche adviseurs lustig hun kunnen in dienst stellen van den vijand (oh, sorry den „vriend“) van Japan. Japan had misschien van Duitschland verwacht een denderende houding als die van Mussolini, doch tot dusverre is daarvan niets gebleken. Het tegendeel is maar al te waar.

De situatie wordt nu nog interessanter gemaakt door de aanwezigheid van eenige tientallen

Russische piloten die met hun beschaafd (dit voor- al niet te vergeten! Men is hier geneigd van de vertegenwoordigers van den communistischen staat een heel ander houding te verwachten, zoo iets als het zich gedragen als absoluut gedegenereerde menschen) en vriendelijk uiterlijk en optreden nu reeds populair zijn. Ze zullen meer populair worden als ze doorgaan met bij tientallen Japansche vliegtuigen te laten duikelen naar den beganen grond! Wladiwostock moet nu al in staat van verdediging zijn gebracht, de spanning op het eiland Sachalin neemt met den dag toe en steeds meer Russische piloten komen een kijkje nemen naar de verrichtingen van hun Japansche college. Met voor deze laatsten niet bepaald aangename gevolgen. Want dat kijken geschiedt middels heel moderne kijkers en als ze al goed de Japansche piloten in de gaten hebben dan volgen de „rel-let-tets“ van hun machine geweren. Heel aardig, neel aardig! Even aardig als het bombardeeren van open steden door Japansche piloten. Wellicht dat in het vervolg die Japansche piloten al heel weinig tijd hebben om open steden van China heftig te bombardeeren, wellicht dat zij meer hun aandacht moeten besteden aan de perfecte vlieg- en schietkunst van de mannen uit het land van Stalin.

Zoo langzamerhand wordt China wel het tweede Spanje. Ook hier zal een internationale strijd ontbranden zonder dat er een oorlogsverklaring wordt uitgegeven. Erg modern en daarom ook erg zenuwslopend voor de verdedigers van het land. Want tegenwoordig kunnen legers en vloeten van bepaalde landen elk oogenblik verrast worden door die van andere staten. Alles wordt vergemakkelijkt in dezen tijd. Dat is dan wel het grootste voordeel in dezen modernen periode.

Belangrijk in verband met een eventueele maritieme actie van Groot-Brittannië is de houding van Frankrijk. Ook Frankrijk acht zich in den laatsten tijd door de Japansche veroveringsoorlog in het Verre Oosten bedreigd. Het zou dan ook geen bevreemding hoeven te wekken indien Frankrijk zich bereid verklaarde voor eenigen tijd de taak van Engeland op zich te nemen in de Europeesche aangelegenheden in het bijzonder wat betreft het Middellandsche Zee-probleem. Al de geruchten omtrent een vervanging van de Engelsche oorlogsbodem door Fransche in de Middellandsche Zee-achten wij dan ook niet van allen grond onbloom. Groot-Brittannië zou op die manier een deel van haar vloot vrij kunnen maken om het te zenden naar het Verre Oosten. Het feit dat wellicht voor de eerste maal Fransche schepen deel heeft

genomen aan een Engelsche manoeuvre doet ons in deze richting denken. In elk geval is dit een duidelijk bewijs dat Engeland verzekerd is van den steun van Frankrijk indien Engeland onverhoops krachtig moet optreden in Europa. Uit de telegrammen kunnen we vermoeden dat Frankrijk hoogstwaarschijnlijk wel bereid is, Engeland ook te helpen indien John Bull daar een actie gaat beginnen. Het ligt dan ook geheel aan het oordeel van de British Empire of het noodig acht in Azië krachtig op te treden of niet. Wat deze kwestie aangaat, op het oogénblik wordt er de grootste geheimzinnigheid betracht, doch uit de verklaring van captain Eden in het Lagerhuis kunnen we afleiden dat de Engelschen niet over zullen gaan tot het zenden van een vloot naar de Chineesche wateren, tenzij Japan voortgaat de Britsche belangen te schenden. De houding der Japansche diplomaten doet ons vermoeden dat zij alles in het werk stellen om Engeland en Amerika niet tot het uiterste te drijven. De twee laatste incidenten met Amerika achten we dan ook een uiting van de arrogantie der Japansche militaire heethoofden, tenzij het waar mocht zijn dat Japan, als ze toch in de naaste toekomst den strijd moet aanbinden tegen drie mogendheden, ondanks alles den oorlog met die mogendheden op dit oogenblik wil doen ontbranden. Doch hoe het ook zij, hierdoor wordt de publieke opinie in Amerika steeds meer geprikkeld en president Roosevelt krijgt met den dag dan ook een steeds grooter aanhang wat betreft de door hem aangenomen houding inzake de politiek van de Vereenigde Staten in Het Verre Oosten. Waar Engeland een tijdje geleden teleurgesteld was over de slappe Amerikaansche houding in deze kwestie, zal het niet uitblijven of Uncle Sam zal ook bitter teleurgesteld zijn, indien hij nu geen steun krijgt van John Bull of beter gezegd indien Engeland geen actie op dit oogenblik wenscht in Azië, want het is de wereld bekendgemaakt dat Amerika geen pion wenscht te zijn in de Britsche politiek, dus dat zij onafhankelijk van Engeland een actie kan beginnen, doch van zelfsprekend zal Amerika eerder hiertoe overgaan indien Engeland ook haar tanden laat zien aan Japan.

Er zit wellicht een groot speculatief element in de veronderstelling dat Japan, Engeland en Amerika voorloopig tot vriend wil houden en het is in volkomen strijd met de gelanceerde bewering dat Japan die twee landen op dit oogenblik couste que couste tot den strijd wil dwingen. Maar door de ontwikkeling van den oorlog in China in de laatste twee weken moet Japan wel tot de erkenning komen dat, ondanks den val van Nanking, de Chineezén heelemaal niet ontmoedigd zijn geworden, integendeel Japan moet nu wel het gevoel hebben dat zij beschouwd wordt als den nationalen vijand van China en dat haar legers in China overal wordt omringd door vijanden. Meer en meer gaan de Chineesche legers over tot het voeren van een guerilla-oorlog op grooten schaal. En in verband hiermee springt het wel duidelijk in het oog dat Japan al heel onverstandig doet als ze ook nog Engeland en Amerika tegen zich in het harnas jaagt, want een guerilla-oorlog in China zal Japan wel dwingen tot een groote krachtinspanning gedurende langen tijd.

Belangrijk in verband met het bovenstaande is den binnenlandschen toestand van Nippon. Veel te veel aandacht is door de pers besteed geworden aan de buitenlandsche politiek van Japan en mede doordat er in Japan een strenge censuur is, hooren we heel weinig over de innerlijken toestand van Japan. We weten dan pas iets als alles al bedwongen is, als de regeering den toestand al meester is. Zoo ook met het laatste geval. Bekende voor mannen van linksche partijen werden gearresteerd en een huiszoeking over heel Japan werd gedaan in de afgelopen week. Het is gebleken, dat de gearresteerden een revolutie hadden willen verweken volgens het programma van de Komintern. Het gebeurde doet ons inzien dat Japan het heel zeer te verantwoorden heeft. We zijn ervan overtuigd dat wanneer de militairen niet in staat zullen zijn China binnen een jaar op de knieën te leggen, dat zij gerust kunnen rekenen op een binnenlandse revolutie, die wel eens fataal zou kunnen zijn voor Japan. En dan..... hebben we een vernield China en een krachteloze Japan.

De vrijmetselaarj.

De 65 jaren dat Prins Frederik het Grootmeesterschap heeft bekleed (1816—1881), vormen een periode van ongekenden bloei in het leven der Vrijmetselaarj hier te lande. Dat hij die functie niet als een secure opvatte, maar werkelijk met hart en ziel de maconnieke gedachte was toegedaan, bewijzen de nauwgezetheid en de toewijding, waarmee hij zich steeds persoonlijk van ieder onderdeel van zijn taak kweet en het vele goede, dat onder zijn bestuur is tot stand gebracht. Alom geëerd en bemind als mensch en als vorst, eenvoudig en vriendelijk in den omgang, van een vlekkeloozen levenswandel, heeft hij zijn groote gaven van hoofd en hart tot op hoogen leeftijd in dienst gesteld van de Orde, die zich tallooze malen bevoordeeld zag door schenkingen van zijn milde hand. Het fraaie loge-gebouw aan den Fluweelen Burgwal te Den Haag, de Klossiaansche bibliotheek, een unieke verzameling vrijmetselaarsgeschriften, die hij geheel uit eigen middelen aankocht, vormen een blijvende herinnering aan den vorstlijken Grootmeester. Ook de oprichting van de Louisa-stichting, een tehuis voor kinderen van overleden vrijmetselaren, genoemd naar zijn gemalin, is voor een groot deel aan hem te danken. Een merkwaardig, van echt-maconnieken geest getuigend document vormt ook het besluit, dat op initiatief van Prins Frederik in 1871 door het Nederlandsche Groot-Oosten werd genomen en aan alle buitenlandsche Grootmachten toegezonden:

1. Geschillen tusschen vókeren behooren door vreedzame middelen en niet meer door geweld van wapenen te worden beslecht.

2. Het is de plicht van iederen vrijmetselaar, deze overtuiging algemeen te verbreiden en in de maatschappij ingang te doen vinden.

Deze, voor die dagen zoo moedige gedachte zou eerst veel later op de vledesconferenties en in den Volkenbond een punt van overweging gaan uitmaken.

De arbeid voor den vrede en de pogingen, door vele invloedrijke vrijmetselaren gedaan, om te komen tot internationale samenwerking, waren aanleiding voor de tegenstanders om den stroom van verdachtmakingen weer rijkelijk te doen vloeien. Het heette, dat de Orde internationaal georganiseerd was en in het geheim streefde naar de „politieke weredheerschappij“. De Volkenbond was niet anders dan een werktuig in haar hand, Joe-

goslavische vrijmetselaars zochten een oorlog tusschen Joego-Slavië en Italië te ontketenen en als klap op den vuurijl was de aanslag te Serajewo op Aartshertog Ferdinand door vrijmetselaars gepleegd, die dus de aanstichters van den wereldoorlog waren. Deze sensatie-berichten latend voor wat ze zijn (n.l. lasterpraat), kan men opmerken, dat inderdaad in de laatste decennia verschillende pogingen zijn gedaan om tot een internationale organisatie te komen. Echter niet om „de wereldheerschappij“ te veroveren of revoluties te ontketenen, den broederschapketen, die alle beoefenaren van de Koninklijke kunst onzichtbaar verbindt.

Er zijn diverse maconnieke congressen gehouden, er werd een correspondentie- en lichtingbureau opgericht, terwijl in 1923 de „Association Maconnique Internationale“ tot stand kwam, waarbij zich 18 afdelingen aansloten. Dat het echter nog steeds niet tot een alomvattende organisatie is gekomen, vindt zijn oorzaak in principele verschillen tusschen de Grootloges (het niet-religieuze beginsel der Franschen is hiermede spelbreker geweest), ook in rituaal en gradenstelsel, terwijl het ontbreken van een gemeenschappelijk stoffelijk doel een internationaal verbond niet tot een dwingende noodzaak maakt. Men hoopt echter, dat een uniforme regeling nog eens mogelijk zal zijn.

Het is moeilijk voor een buitenstaander, iets over het rituaal en het verdere leven in de loges te weten te komen, omdat het door de Orde zelf niet wordt geopenbaard. Niet omdat men iets minder goeds te verbergen heeft, maar omdat het voor een niet-ingewijde geen belang heeft, bijzonderheden te vernemen over een tempeldienst, waar van men den diepen zin pas kan beseffen als men er zelf aan deel neemt, en omdat er op de logevergaderingen vaak kwesties ter sprake komen, die het persoonlijk leven der broeders raken die men dus evenmin aan de openbaarheid prijs geeft. De hierboven reeds genoemde openhartigheid en vertrouwelijkheid, waarmee de vrijmetselaars elkander hun opvattingen en problemen blootleggen, om door gezamenlijke bespreking in broederlijken geest tot de waarheid te komen, is een waarde van de allergrootste psychologische betekenis, die men eenigszins kan vergelijken met de blicht in de R. K. Kerk, of het „deelen“ op de house-parties van de Oxford-Groep. Het is voor menigeen in de-

ze aan conventie gebonden en maskers-dragende wereld een bevrijding, eens openhartig en zonder terughouding te kunnen uitspreken, wat hem zijn vertrouwen kan schenken en die voor hem aandacht en begrip hebben. In de loge, onder gelijkgestenden, vindt hij een sfeer, die bij uitstek geschikt is voor een vruchtbare gedachtenwisseling. Immers de Orde neemt als grondslag voor haar werkzaamheid aan de erkenning van:

de hooge waarde van de menselijke persoonlijkheid;

ieders recht om zelfstandig te zoeken naar waarheid;

's menschen zedelijke verantwoordelijkheid voor zijn doen en laten;

de gelijkheid in wezen van alle menschen (wel te onderscheiden van het gelijkheids-ideaal der Fransche Revolutie);

de algemeene broederschap der menschen;

ieders plicht om met toewijding te arbeiden aan het welzijn der gemeenschap.

De lijn dezer beginselen consequent doortrekken en bedenkend, dat zij stoelen op religieuze basis, valt het niet moeilijk, hieruit de houding van de vrijmetselaren ten aanzien van godsdienstige, ethische, staatkundige en andere vraagstukken af te leiden. Zij, die woorden als: verdraagzaamheid, broederschap, naastenliefde, weinig nieuw vinden en de formulering van de Orde-grondwet wat vaag, bedenken, dat het hier niet geldt een dogmatische wetgeving, maar een heenwijzen naar, een suggereeren van een bepaalde levenshouding, die niet naar de letter, maar naar den geest moet worden opgevat, en pas waarde krijgt door de praktische toepassing. Art. 3 zegt dan ook, dat de Orde arbeid „eensdeels op de haar eigen wijze met behulp van symbolen en ritualen als vertolking van idealen en gedachten, uitingen van den hoogsten levensgeest, anderdeels, door te bevorderen alles wat geestelijke armoede, zedelijke en stoffelijke ellende kan doen verkeeren in geestelijken en zedelijken rijkdom en stoffelijk welstand”.

Talrijk zijn de goede werken op maatschappelijk gebied, die in den loop der jaren door en met medewerking der Orde, of haar leden individueel, tot stand zijn gebracht.

En niet alleen ten behoeve van geestverwanten. Er wordt wel eens gezegd: die vrijmetselaars helpen elkaar door dik en dun, wie lid kan worden van een loge is voor altijd geborgen. De waarheid is, dat lang niet iedereen die zich aanmeldt wordt opgenomen, ten eerste omdat hij aan hooge geestelijke en zedelijke eischen moet voldoen en verder omdat de financiële plichten van het

lidmaatschap de draagkracht van velen te boven gaan, een toestand, waarin het tot nu toe nog niet mogelijk is gebleken verandering te brengen. Al ligt het streven van de Orde allereerst op geestelijk gebied, het komt als eenvoudige consequentie voort uit het beginsel van broederschap en naastenliefde, dat men een in stoffelijken nood geraakten broeder steunt en helpt. Tal van instellingen, fondsen, te huizen, enz. zijn dan ook door de Orde gesticht ten nutte van de leden, voor hun kinderen, weduwen en weezen. Daarnaast zijn er echter tal van andere stichtingen op het gebied van onderwijs, blindenzorg, ziekenverpleging, verwaarloosde jeugd, reclaseering, alsmede spaarbanken, volksuniversiteiten en bibliotheken, voedings- en kleedingsfondsen, enz. enz. die het algemeen belang dienen en die geheel of gedeeltelijk voor vrijmetselaren worden bestikt of bestuurd.

In den Tempel, welke zich in elk loge-gebouw bevindt, worden diensten en inwijdingsolijvenkomsten gehouden. En hier is het, dat de maconnieke symboliek in haar vollen rijkdom tot uiting komt, zoowel in vorm en versiering van de zaal als in het ritueel en het gesproken woord. Gedebatteerd wort er niet. Alleen de Voorzitter-Grootmeester of een der Redenaars voeren het woord. Men draagt avondkleding. Orgelspel of andere muzikale voordrachten verhoogen de gewijde stemming. Op het altaar ligt de Bijbel, waarop bij inwijding de gelofte wordt afgelegd. Ofschoon vrouwen niet als lid van de Orde worden aangenomen, mogen de leden bij bijzondere plechtigheden hun echtgenooten medebrengen. Overigens worden slechts ingewijden bij de beoefening van den cultus toegelaten. Het symbol spreekt zijn universele taal, vol doepen zin, maar ondogmatisch en dus aanvaardbaar voor ieder, die het haar zijn ware wezen kan begrijpen en waardeeren. Hier ervaart de vrijmetselaar het eeuwig mysterie van den grooten Bouwmeester des Heelals, die het bouwwerk des levens leidt, waarin ook hij een steen is. Aanvankelijk misschien nog ruw en onbehouwen, maar niettemin is de zuivere kubus er in verborgen, die door een onafgebroken streven naar zelfvolmaking aan het licht gebracht kan worden. Volgens de Vrijmetselarij rust de Tempel der menschheid op drie zuilen, die aangeduid worden met de oude sacramentele woorden: Wijsheid, Kracht, Schoonheid.” Zij bevatten grondslag, middel en doel van de maconnieke levens- en wereldbeschouwing. Wijsheid moet den bouw leiden; Kracht voere haar uit; Schoonheid siere den bouw; dan wordt het door goddelijk licht beschenen getuigenis tot zedelijke schoonheid; het is een Trini-

teit van goddelijkheid, want de goddelijke Wijsheid grondde het Heelal; de goddelijke Kracht vervult het, belevendigt en draagt het en door die Kracht ontwikkelt zich de stoffelijke wereld tot Schoonheid (Harmonie).

Naarmate de vrijmetselaar vordert in de beoefening der „hoogste levenskunst“, kan hij tot een der drie opvolgende graden van leerling, gezet en meester worden verheven, die elk weer hun eigen rituaal hebben (sommige Grootloges kennen nog andere, de z.g. hoogere graden). Deze verschillen duiden niet op bepaalde voorrechten of meerder gezag, maar symboliseeren slechts de fasen, die elke naar harmonische ontwikkeling strevende menschengeslacht tenslotte zal doormaken. Het is onjuist, wat sommigen beweren, dat de vrijmetselaar zich met een duren eed zou verbinden tot blinde gehoorzaamheid aan onbekende meesters, iets wat in flagrante tegenspraak zou zijn met den eisch van broederschap en gelijkheid in wezen. De Orde kent geen andere gezagsvormen dan die, welke in iedere vereeniging voor een goeden gang van zaken nu eenmaal noodig zijn. In de belofte (geen eed), die de neophiet bij zijn inwijding legt, verklaart hij trouw te zullen zijn aan de beginselen, gehoorzaam aan de wetten der Orde en aan de besluiten van het Groot-Oosten (de jaarlijksche vergadering van de afgevaardigden van alle loges) en ten slotte: „gelet op het karakter der Orde a's besloten vereeniging, te zullen eerbiedigen, wat mij als lid dier Orde wordt toevertrouwd“.

De Orde is geen geheim genootschap. De definitie welke de wet daarvan geeft, is in geen enkel opzicht op haar toepasselijk. Geheimgehouden wordt slechts het rituaal (ofschoon iedereen daarvan kan kennis nemen uit de geschriften die verdragers daarover hebben gepubliceerd) en het in den broederkring besprokene, zooals ook niemand anders er aan zal denken, de intieme zaken uit gezins- of vereenigingsleven aan de groote kerk te hangen. Toch wordt het bestaan van een „maconniek geheim“ door tegenstanders nog steeds volgehouden en de Orde gebrandmerkt als gevaarlijk broeinest van samenzweringen. Vooral de R. K. kerk ontplooit op dit gebied activiteit. Hoewel herhaaldelijk is verklaard, dat de Vrijmetselarij geen belijdenis van een bepaalden godsdienst eischt maar er ook geen bestrijdt, kan men in de katholieke bladen nog geregeld lezen over de Anti Kerk de goddeloosbeweging, enz. Verschillende pausen, te beginnen met Clemens XII in 1738, hebben hun banvloek over de Orde uitgesproken, al heeft dat tal van katholieken, waaronder zeer hooge geestelijken, niet kunnen weerhouden, tot de toegewijde

leden te behooren. Ook van orthodoxprotestantsche zijde heeft het niet aan critiek ontbroken, ofschoon ook van verschillende predikanten en theologische hoogleeraren tot de Orde zijn togetreden. Met de anti-maconnieke geschriften, in den loop der eeuwen verschenen, ware een gansche bibliotheek te vullen. Wat daarin wordt gefantaseerd, grenst aan het ongelooftelijke en toch vond het bij de groote massa steeds grif ingang. Men vindt er nauwkeurige beschrijvingen van de orgiën, die in de loges werden gevierd, van den cultus van den staten, die in eigen persoon op de bijeenkomsten verscheen; waar een piano-spelende krokodil en een waarzeggende slang optraden. Langen tijd heeft men ook geloofd aan den maconnieken Duivelspauz, als hoedanig de Amerikaanse vrijmetselaar-wijsgeer Albert Pike werd genoemd. De grootste sensatie is wel gewekt door een zekeren Taxil, een Franschen avonturier, die een geweldigen aanhang kreeg en gedurende 12 jaren een groot deel van de beschaafde wereld bij den neus heeft gehad met zijn „onthuilingen“ over den eeredienst der duivelaanbidders, tot hij op een congres in 1897 zelf zijn zwendelpraktijken bekende. Al hebben eerlijke, wetenschappelijke bestrijders als Pater Gruber S. J. haar op hooger peil gebracht, de anti-maconnieke actie, ook die van minder edele allure, heeft tot in onzen tijd stand gehouden. Vereenigingen op dat gebied bestaan nog steeds en zelfs de beweringen van Taxil worden nog hier en daar geloofd. De argumentatie is in zooverre met haar tijd meegegaan, dat thans de bolsjewistische wereldrevolutie en de activeering van het internationale Jodendom de voornaamste bestrevingen der Orde worden genoemd, ofschoon de Sovjets de Russische Vrijmetselarij volkomen hebben vernietigd. Dat haar ondogmatisch en besloten karakter niet strookte met de opvattingen in dictatorial-geregeerde landen, is begrijpelijk. De Duitse nationaal-socialisten (Goethe, Mozart, Lessing, Herder, Liszt, Fichte, Stresemann) in haar geleerden heeft gezien, het bestaan onmogelijk gemaakt. „Marxisten, Joden en Vrijmetselaars“ vormen de drie-eenheid, die bij voorkeur on-germaansch en staatsgevaarlijk wordt genoemd. Generaal Ludendorff is een der felste bestrijders. Van hem is de beweging afkomstig, dat de charleston door vrijmetselaren is „uitgevonden“, om de wereld te leeren, naar hun pijpen te dansen.

Ook in Italië is alle maconnieke arbeid gestaakt. Verschillende loge-gebouwen zijn door fascistische troepen verwoest. In de pers werd een systematische campagne gevoerd, die haar hoogtepunt vond in de dagen van het bekende proces tegen generaal Capelle in 1925. Deze dappere officier, die tijdens

den wereldoorlog het Italiaansche leger bij Görz had aangevoerd was sedert jaren vrijmetselaar. Hij sloot zich bij het Fascisme aan, omdat hij daarin een Historische noodzakelijkheid zag. Doch toen hij voor de keuze werd gesteld: Vrijmetselarij of Fascisme, koos hij openlijk het eerste en dat werd hem noodlottig. Op volkomen losse gronden werd hij beschuldigd van een samenzwering tegen den staat en tot 30 jaar tuchthuysstraf veroordeeld. Torrigiani, de Grootmeester van het Groot-Oosten, werd, zonder eenig verhoor, „wegens agitatie tegen het regime en staat” voor vijf jaar naar de Liparische eilanden verbannen. Hij was een overtuigd democraat en van een beslist anti-clericale gezindheid, wat hem natuurlijk tegenstanders in kerkelijke en politieke kringen bezorgde.

Dit alles bewijst slechts, dat de Vrijmetselarij ook in onzen tijd een beweging is, die de aandacht verdient, een geestelijke kracht, die haar invloed

heeft op mensch en maatschappij. Dat zij een waarachtig Humanisme voorstaat in een vorm, die de grootste engeleerde onder haar leden, die vaak tevens de grootste vertegenwoordigers der menscheit waren, ten volle heeft kunnen bevredigen, pleit meer in haar voordeel dan de tegenstanders in haar nadeel vermogen te zeggen. Ondanks allen tegenstand in huidige en toekomstige tijden, zal de Vrijmetselarij niet sterven, zoolang er menschen zijn, die willen trachten het Allerhoogste te benaderen in de taal van het symbool en die de idee van broederschap en naastenliefde als een onvergankelijke waarde hooghouden en in hun leven trachten te verwirkelijken. Zoals Lessing zeide:

„De Vrijmetselarij is niets willekeurige, niets overtoollig, maar iets noodwendigs, dat in het wezen van den mensch en van de menschelijke samenleving is gegrond.”

Radio - politiek aan de Middellandsche Zee.

Het Middellandsche Zee-gebied is sedert jaren een radio-terrein vol spanningen. Daar komen een groot aantal belangensferen samen. Door de radio is een zeer gecompliceerd onzichtbaar net gespannen, dat zich voortdurend in trilling bevindt; alle trillingen worden door politieke registratie-apparaten zorgvuldig opgevangen en beantwoord; elke actie leidt tot een tegen-actie; het spel der politieke, cultureele, propagandistische en direct-meetbare Killowatt-krachten wisselt steeds.

Een belangrijke rol speelt daarbij Italië met zijn radio-station Bari. Dat Italië met Bari een sleutelpositie op radio-gebied heeft verworven, is een gevolg van het feit, dat Mussolini al jaren geleden de buitengewone betekenis van de radio als politiek instrument heeft begrepen.

Terwijl bijna alle andere landen zooveel mogelijk menschen in het eigen gebied van de radio wilden laten profiteren, heeft Mussolini de betekenis van de radio vooral naar buiten de landgrenzen vergroot. De radio is voor hem een instrument zijner buitenlandse politiek geworden; bij politieke eenwording van het Italiaansche volk vulde zij slechts een ondergeschikte rol; een binnenlandsche taak kreeg zij eigenlijk voor het eerst

gedurende den Italiaansch-Abessinische oorlog, toen zij stelselmatig werd gebruikt voor het inlichten en het bewerken van het volk. Het resultaat is groot geweest, doch na de maanden van politieke hoogspanning is de belangstelling zeer verflauwd.

Als een der laatste stations van een grootzsch zendergebouw-plan werd Bari gesticht en in October 1932 ingewijd. Thans is Bari het centrale radiopunt van de Middellandsche Zee. De taak van dit station werd kort na de opening duidelijk; het stond eerst in het Albaneesch (Albanie heeft ook thans nog geen eigen omroep) dan volgden uitzendingen in het Kroatisch, Arabisch en Grieksch; thans omvat de programadienst ook de volgende talen; Hebreeuwsch, Spaansch, Portugeesch, Roemeensch, Hongaarsch, Duitsch, Fransch, Nederlandsch, Engelsch, Bulgaarsch, Turksch, Hindoestansch, Chineesch, Japansch en Esperanto.

Bari een „radio-Babel” geworden. Voor landen zonder eigen omroep, zooals b.v. Griekenland, zendt Bari volledige programma's; het „exporteert” uitzendingen. Tweemaal is de taak van de radio, vooral van Bari, duidelijk omschreven. Eerst kreeg het tot taak „de stem van Italië” te laten hooren in de oestelijke Middellandsche Zee-volken. Later werd er

bij de motiveering van een wet tot uitbreiding van den radio-omroep op gewezen, dat het Italiaansche zend-organisatie in de geheele wereld de fascistische gedachte verbreiden en verdedigen moet.

Mussolini heeft zeer vroeg ingezien dat de ontvangstsituatie in de Middellandsche-zee-streken en ook op de Balkan gunstig is. Albanië heeft nog geen radio; Griekenland zal eerst thans zijn eersten grooten zender bouwen; Bulgarije beschikt over drie kleine stations en voltooit nu pas zijn eersten grooten zender. De radio in Joego-Slavië heeft sedert jaren met groote moeilijkheden te kampen; Roemenië nam eerst in den Nieuwjaarsnacht 1935-1936 den 150 kw-zender in gebruik; in Turkije is de radio-ontwikkeling vergeleken met Europa nog niet ver gevorderd; eerst onlangs hoorde men van uitbreidingsplannen. In Zuidoost-Europa waren dus luisteraars genoeg, die goede programma's wilden hooren. Natuurlijk werd ook geluisterd naar uitzendingen uit andere landen, maar geen van de buitenlandsche programma's was zoo speciaal op een bepaald land ingericht als de uitzendingen van Bari.

De politieke radio-export naar Zuidoost-Europa heeft slechts tot weinig tegenacties geleid. Joego-Slavië heeft het voornemen gehad te Split een tegenzender te bouwen, doch het is bij het plan gebleven. Roemenië heeft zich bezig gehouden met uitzendingen in het Grieksch; ook in Bulgarije zijn plannen geopperd Grieksche programma's uit te zenden, doch al deze voornemens vormen geen krachtig evenwicht voor de stem van Bari, omdat er geen systeem in zit. De toestand kan anders worden, als Sofia een sterken zender heeft en als Turkije's plannen werkelijkheid zijn geworden; dan zullen deze landen meer onafhankelijk worden van den Italiaanschen radio-import.

In elk geval zal er een wijziging komen als Griekenland zijn krachtiger zender voltooid heeft; Athene kan geografisch een tweede brandpunt worden, althans voor de Oostelijke Middellandsche Zee en den Balkan.

Daar Bari door zijn uitzendingen in vreemde talen overbezet was, is onlangs het station Bari II ingewijd, dat alleen voor Apulië zorgt. Het oude station is daardoor geheel vrijgekomen voor zijn buitenlandsche taak. Weldra zal Italië ook zenders bouwen te Ancona en Catania, wat kan beteekenen,

dat eerstgenoemde zender gaat deelnemen aan den programmadienst voor de Balkan-landen, in de eerste plaats Joego-Slavië, terwijl Catania in de richting Egypte-Palestina zou kunnen gaan uitzenden.

Wat het gebied van Syrië tot Egypte betreft — Syrië heeft nog geen zender, al wordt er sedert jaren gesproken over een 20 kw zender nabij Beiroet. Bij dit plan is Frankrijk geïnteresseerd, dat door het nieuwe station een belangrijk radio steunpunt in de oostelijke Middellandsche Zee zou krijgen, in zekeren zin een pendant van de Noord-Afrikaansche zenders in Marokko, Algiers en Tunis. Zulk een zender bij Beiroet kan van groot belang zijn, want van hier uit kunnen „radio-bruggen" gevormd worden zoowel naar Indië als naar Rusland.

Het kritieke radio-punt ligt bij Egypte en Palestina, waar Bari op Engelsche belangen stuit. Het is niet verwonderlijk, dat de sedert lang opgehoopte spanning in dezen hoek zich naar aanleiding van den Italiaansch-Abessischen oorlog ontlaaide. Er ontstond een aether-oorlog, die gevaarlijk dreigde te worden. Om slechts enkele feiten te noemen: in Palestina werd de ontvangst van buitenlandsche zenders gecontroleerd of verboden; op talrijke punten ging men er toe over een gemeenschappelijke ontvangst via groote luidsprekers te organiseren, zoodat men de ontvangst kon regelen. In Egypte — de zender Palestina was in 1935 nog niet in gebruik — was een zekere controle op de zendstations te constateeren; anderzijds ontdekte Engeland zijn radio-belangstelling voor Malta, dat bij den rijksdienst werd gevoegd.

De meeste activiteit werd natuurlijk ontwikkeld op het gebied der nieuwsverspreiding; het wemelde van verklaring en berichten, tegenberichten, diënti's enz. dit bombardement van berichten, geheel artikelen en commentaren, zoomede hoog-politieke toespraken van regeeringsleden, ging over geheel Europa en had vele politieke gevolgen. De Engelsche ministerraad hield zich meer dan eens bezig met de rol der Italiaansche radio programma, welke beschouwd werd als een immenging in de binnenlandsche aangelegenheden der Engelsche koloniën; hieruit kwamen weer verstrekkende diplomatieke stappen voort. Toen b.v. de Italiaansche vertegenwoordiger te Genève, baron Aloisi, een radio-rede zou houden voor de Vereenigde Staten, waren op het laatste oogenblik de Engelsche kabelgedeelten gestoord.....

Italië heeft gedurende den Abessinischen veldtocht de vruchten geoogst van zijn langdurige radio-experimenten: de verbinding van Italië met het oorlogstoneel en omgekeerd functioneerde snel, evenals de samenwerking tusschen radio en pers. De geheele natie kon door de radio met één slag op de hoogte worden gebracht; naar buiten waren de radio-stations waakzame „wachttorens” tegen elken aanval. Interessant was ook, dat Italië radio-sancties afkondigde, d.w.z. geen werken uitzond van auteurs der sanctie-landen.

Na den oorlog deelde Italië mede, dat het voorloerig in Abessinië geen groote stations zou bouwen; wel werd een programma-dienst voor Abessinië van Italië uit ingesteld; de programma's worden door groote luidsprekers verspreid.

Voorts zijn er plannen voor het bouwen van groote zenders in Tripolis; Italië zou zich daarmee een nieuw steunpunt in Afrika scheppen.

Of van Abessinië uit Italië's stem eens het gebied van den Indischen Oceaan kan bestrijken, moet de toekomst leeren; zulk een programma-dienst zou daardoor een gebied bestrijken, dat tot dusver, geografisch gezien, bijna alleen door de zenders van de Britsch-Indische en Nederlandsch-Indische radio werd bediend.

In Noord-Afrika stuitte de Italiaanschē omroep al sedert jaren op Fransche belangen. Sinds jaren al betoogen de Fransche ministers van Postterijen en leidende radio-kringen, dat zoowel de stations in Algiers, Rabat en Tunis, als de korte-golf-zender Radio Coloniale-Paris uitgebreid moeten worden, teneinde Frankrijks belangen in het Middellandsche

Zeegebied te doen uitkomen. Marseille, dat hierbij eigenlijk ook een rol moest spelen, wordt merkwaardig genoeg in dit verband weinig genoemd. Frankrijk heeft herhaaldelijk geconstateerd, dat niet alleen de politieke, maar even sterk de cultureele uitzendingen van Italië den Balkan hebben veroverd en den Franschen cultureelen invloed hebben teruggedrongen.

Portugal heeft tot dusverre nauwelijks aan den strijd deelgenomen en ook Spanje heeft maar weinig belangstelling getoond. De burgeroorlog heeft hier de radio-ontwikkeling onderbroken; de zenders worden thans alleen voor oorlogs-doelenden gebruikt. Van groot belang is daarbij het gebeurde met de zenders van Barcelona en Madrid, die na korten tijd geheel onder communistischen invloed kwamen, door geschoold personeel uit Moskou werden bediend en terstond in allerlei talen propaganda gingen maken voor het bolsjewisme; zij namen daarbij vooral de binnenlandsche toestanden der fascistische staten als uitgangspunt. De aetheroorlog boven Spanje werd aldus door de roode zenders naar geheel Europa overgebracht. Bij zijn radio-politiek in de Middellandsche Zee ontmoet Italië dus thans ook Rusland, dat van Spanje's Costkust is gaan uitzenden.

Hoe de toekomstige ontwikkeling zal zijn is moeilijk te zeggen; wel mag er aan herinnerd worden, dat b.v. de Egyptische radio er op heeft gezinspeeld, dat door een sterken zender te Caïro programma's verspeid zouden moeten worden, welke zich tot alle Mohammedanen richten. Hierdoor zouden voor den radio-arbeid nieuwe mogelijkheden ontstaan, waarop b.v. Bari en zeker later ook Tripolis zouden reageeren.

Het wereld - luchtverkeer.

Volgens een Amerikaansche statistiek bezit de wereld op het oogenblik 40.000 militair en 20.000 verkeers- en sportvliegtuigen. Vast staat in elk geval, dat het luchtwapen zich in alle landen tot een machtige en in het meerendeel der gevallen ook zelfstandige organisatie ontwikkeld heeft, hetgeen noodzakelijkerwijs tot een principiele

verschuiving in de samenstelling van het materiaal voor de wereldbewapeningen heeft geleid. De hieronder volgende uiteenzettingen hebben ten doel de vraag te beantwoorden, of ook de handelsluchtvaart zich met dezelfde snelheid in opwaartsche richting ontwikkeld heeft en wat hiervan de consequenties zijn voor het wereldbeeld.

Tegenwoordig wordt het geregelde luchtverkeer door 143 maatschappijen beoefend, die als volgt over de diverse werelddelen zijn verdeeld:

Het Britsche Rijk	55
Europeesche staten (uitgezonderd Engeland, inclusief aangesloten coloniale en dochterondernemingen in andere werelddelen,	33
Vereenigde Staten	24
Zuid-Amerika	21
Azië	9
Afrika	1

In 1936 hebben al deze maatschappijen bijeen naar raming 2.000.000 passagiers en veertig millicen kg. mail en vrachtgoed vervoerd. Voor het vervoer per spoor zou men hiervoor 2000 personen en 52 goederentreinen noodig hebben gehad. De omvang van het luchtvervoer blijkt derhalve in verhouding tot de andere groote middelen van vervoer slechts bescheiden te zijn. Ook als wij in aanmerking nemen, dat het luchtvervoer in de geheele wereld per jaar met 20 a 25% toeneemt, staat het buiten twiifel, dat vervoer door de lucht uitsluitend voor de meest-betalende reizigers en de duurste goederen is weggelegd. Een tweede kenmerk van deze wijze van verkeer is haar uitermate sterk politiek karakter.

Gaat men de nog jonge historie der luchtvaart na, dan blijkt, dat steeds de uitslag telcursstellend was, waar men de hooge verwachtingen koesterde van de rentabiliteit van het bedrijf en evenzeer, als men geen rekening hield met de politieke constellatie. Uitzonderingen daargelaten zag men, dat de luchtvaart in verband met beide factoren slechts door overheids- of althans gemengde bedrijven beoefend kon worden. Van het oogenblik af waarop het nieuwe verkeersmiddel in staat was groote internationale trajecten af te leggen en later zelfs bij machte bleek te zijn, de werelddelen met elkaar te verbinden, werd de handelsluchtvaart een gewichtige factor voor de op hun prestige bedacht zijnde staten.

De feitelijke ontwikkeling van het geregelde luchtverkeer dateert pas van 1919-20. Voordien had men nog slechts te maken met pogingen om een bepaalde lijn bij goed weer te vliegen, minder in de verwachting, door het vervoer van luchtreizigers de onderneming rendabel te maken, dan wel dank zij speciale postzegels een extra-winst van de philatulis-

ten binnen te halen. Speciaal ontbrak in de toestellen van dien tijd nog een gesloten cabine. De eerste „luchtlimousine" was de Junkers F. 13, die, in tegenstelling tot de in verkeersvliegtuigen veranderde militaire en sporttoestellen een volgens economische principes geconstrueerde macherie voor het vervoer van zes personen was en in een oogwenk de werelddmarkt veroverde.

Nadat men aldus het grond-type van het verkeersvliegtuig had gevonden, werden in diverse landen maatschappijen gevormd, die de diensten zoo betrouwbaar wisten te organiseeren, dat de staat door subsidies het vliegen van vaste lijnen mogelijk maakte. Een nieuwe fase in de ontwikkeling beteekende de uitbreiding van het reeds in de afzonderlijke werelddelen ontstane luchtnet tot de aangrenzende werelddelen.

In 1936 is het eindelijk mogelijk, de reis om de wereld geheel door de lucht af te leggen, waarbij de tochten over den Noordelijken en den Zuidelijken Atlantischen Oceaan echter nog per Zeppelin moeten geschieden. Het pionierstijdperk is hiermede evenwel beëindigd. Immers alle verdere ondernemingen zijn slechts een voortschrijden in de reeds aangegeven richting.

Daar de eerste vlucht met een vliegtuig-zwaard-dan-de-lucht in 1903 werd volbracht, heeft dit pionierstijdvak slechts 33 jaar geduurd, dat wil zeggen, dat het geheel doorleefd is door tal van de „aviateurs", die omstreeks 1910 den moed hadden in de „aeroplanes" te stappen, wankel constructies van hout, stof en metalen draden, welke van de vliegtuigen van 1937 even sterk verschillen als de locomotieven van het spoorreintje Neurenberg-Fürth (de eerste Deutsche spoorlijn) van de gestroomlijnde machines van onzen tijd.

In Europa bezit thans elke staat van beteekenis zijn nationale luchtvaartmaatschappij, welke toestellen naar die landen vliegen, waar de betrokken staat speciale economische of politieke belangen heeft. Alle groote steden zijn op de wijze met elkaar verbonden. Over het algemeen bestaat in elk land maar een onderneming, die voor het in stand houden van haar bedrijf subsidie geniet. Groot-Brittannië is het eenige land, waar naast de Imperial Airways nog een aantal andere maatschappijen voor het luchtvervoer van goederen of passagiers bestaat. De „rails" voor het Europeesche luchtverkeer zijn defl-

nitief gelegd, zoodat principieele wijzigingen niet meer te verwachten zijn.

Afrika wordt in organisatorisch opzicht door de groote Europeesche concerns bediend. Dank zij dit Europeesche initiatief zijn, behoudens een uitzondering — de luchtverbinding langs de Afrikaansche Westkust naar Kaapstad-Afrika's hoofdverkeerslijnen door de lucht vestgelegd. Van vier hoofdsteden uit, te weten, Londen, Parijs, Brussel en Rome, kan men thans met Kaapstad als eventueel einddoel naar Afrika vliegen. Voorts vliegen de toestellen van de Lufthansa en van de Air France via de Westkust naar Zuid-Amerika, die van de Imperial Airways en de K.L.M. via Egypte naar Azië. In Afrika zelf verbinden de machines der Imperial Airways Khartoem met Lagos en de toestellen van de Zuid-Afrikaansche Unie vullen dit net aan.

In Amerika kan men van Alaska tot Zuid-Argentinië elk land per vliegtuig bereiken. In den driehoek New York-Buenos Aires-Santiago de Chile zorgt de machtigste der luchtverkeersmaatschappijen, de Pan Amerikan Airways, voor de verbindingen. Ook de verbinding met de Philippijnen en China berust bij dit concern, dat hiervoor de eilanden Guam en Wake in de Stille Zuidzee als steunpunten bezigt. Met betrekking tot de nog ontbrekende luchtbrug van Noord-Amerika over den Noordelijken Atlantischen Oceaan naar Europa heeft men thans geleidelijk het stadium der proefvluchten bereikt. Hetzelfde geldt voor de verbinding Amerika-Australië. Australië is, als Britsch dominion, door de Imperial Airways aan het net der Azien- en Europeesche diensten aangesloten. Het Australische luchtverkeer zelf bevindt zich nog in het stadium der ontwikkeling.

Het minste profijt van het luchtverkeer heeft tot dusver Azië getrokken. Weliswaar hebben Engeland, Frankrijk en Nederland luchtdiensten via Voor-Indië naar Achter-Indië, Cost-Indië en China georganiseerd, doch als uitvloeisel van de afsluiting van het enorme gebied de Sovjet-Unie, de afwijzigheid van Turkije en Iran en het betrekkelijk geringe initiatief, dat Japan ten aanzien van de handelsluchtvaart aan den dag legt, staat in Azië de ontwikkeling verre ten achter bij hetgeen in technisch opzicht mogelijk zou zijn. Het vliegen van buitenlandsche lijntoestellen over Turksch gebied is ver-

boden, zoodat in Zuid-Oost Europa Athene in plaats van Istanboel het centrum der verkeersluchtvaart tusschen Europa en Azië geworden is. De Perzische regeering heeft de in 1932 afgeleopen concessie der Junkers-maatschappij niet verlengd. Daar de toestellen der Imperial Airways evenmin over Perzisch gebied mogen vliegen, zagen de Britten zich gedwongen hun luchtdiensten op de route naar Indië langs de Zuidkust van de Perzische Golf te organiseren. De Fransen en Nederlanders daarentegen is in Iran nog een steunpunt toegestaan.

Wat prestatie en regelmaat der luchtdiensten betreft, heeft de situatie zich in de laatste jaren grondig gewijzigd. Op de lijnen Amsterdam-Batavia, Londen-Kaapstad, Parijs-Saigon bijvoorbeeld wordt elke week een of tweemaal in beide richtingen gevlogen, zoodat gedurende het geheele jaar wekelijks 20 a 50 passagiers met bagage en de geheele mail vervoerd kunnen worden. Ook bestaat het publiek niet meer enkel uit wereldreizigers voor hun genoegen, en de post niet meer uitsluitend uit zendingen van philatelisten. In hoofdzaak zijn de luchtreizigers van onzen tijd groote zakenlieden, vertegenwoordigers van industriele concerns en ambtenaren. De inhoud der postzakken wordt tegenwoordig door zakenbrieven gevormd. Hierin schuilt juist de verandering, welke zich bereids thans in het wereldverkeer dank zij de handelsluchtvaart voltrokken heeft. Niet een firma in Nederland zou zich nog de weelde kunnen veroorlooven, haar zakenbrieven naar de koloniën uitsluitend per zeepost te versturen. Verzendings per vliegtuig wordt ten aanzien van gewicht en spoed correspondentie beschouwd als iets, dat vanzelf spreekt.

De toestand is derhalve niet meer zoo, dat slechts een kleine kring onzer tijdgenooten bij het wereldluchtverkeer betrokken zou zijn. De jonge kantoorbediende van een handels-vertegenwoordiging in Argentinië, de loopjongen van een in Indië gevestigde zaak is nauw betrokken bij hetgeen op het vliegveld gebeurt. Voorheen regelde in de verre gewesten het berceps-en zelfs het particuliere leven zich naar de aankomst en het vertrek der Europeesche schepen. In de hoofdplaatsen hoopte het werk zich twee a drie keer, in de afgelegen gebieden eenmaal per maand op; daarna werd het weer slapper. In onzen tijd echter is de bloesomloop van hetzakenleven zoolvel voor den farmer in den Congo la voor

den industrie-vertegenwoordiger op Borneo sneller geworden. De mate dier versnelling kan men, let- tend op de internationale luchtlijnen vrij nauwkeurig bepalen. Kaapstad wordt tegenwoordig van de Euro- peesche hoofdsteden uit in 10, in plaats van in 21, Buenos Aires in 3, in plaats van in 18, Melbourne in 12 in plaats van in 36 dagen bereikt.

De zestig-dagen-wereld van het zeeschip is tot een twintig-dagen-wereld van het vliegtuig. Dit bespeuren ook de groote kabelmaatschappijen, want de luchtpostbrieven hebben de plaats van tal van dure kabeltelegrammen ingenomen. Den omvang dezer verandering kan men slechts bij benadering schatten, afgaande op de miljoenen stuks tellende luchtmail. De oude zegswijze „Verkeer doet verkeer ontstaan” is ook op dit gebied bevestigd.

Engeland is thans voornemens, alle eerste klas mail, dat wil zeggen alle tegen het normale tarief te vervoeren brieven en briefkaarten, zonder toeslag door de lucht te vervoeren. Daardoor wordt zonder enige extra-kosten de post op het 12.000 km lange traject naar Kaapstad en de 20.000 km lange route naar Nieuw-Zeeland in een derde, in de toekomst

zelfs nog maar een zesde, van den thans daarvoor benooidgen tijd bezorgd. Om Singapore te bereiken, heeft de mail uit Londen per schip 22 dagen, per vliegtuig daarentegen slechts 8½ dag nodig. Van 1938 af zal het traject zelfs in slechts 5½ dag gevio- gen worden. Voor de postverbinding met Sydney wordt de benooidge tijd van 31 tot 8 dagen inge- krompen. Voor het vervoer der 20.000 kg post per week uit Southampton (5000 kg naar Zuid-Afrika, 7000 kg naar Indië, 6000 à 8000 kg naar Australië) worden machines van 20 ton in dienst gesteld, die 4000 à 5000 kg nuttigen last kunnen vervoeren. Hiermede wordt per week 15 keer naar Zuid-Afrika gevlogen.

Een Fransche luchtvaartdeskundige (Henry Bouché) merkt in dit verband op: „De Engelsche plannen, enorme hoeveelheden post zonder toeslag te vervoeren, moeten groote consequenties hebben voor die ondernemingen, wier financieel evenwicht in hoofdzaak berust op het vervoer van kleine, doch veel geld opbrengende postzendingen.” Het Britsche plan weerspiegelt echter een ontwikkeling, die niet tegen te houden is.

De biercampagne van Heineken.

Wie niet ziende blind is heeft wel opgemerkt dat op het oogenblik een heftig bieroorlog wordt gevoerd. Opvallende reclameborden en mooie arti- kelen in dagbladen herinneren ons aan het feit dat 'menscheleven in dit ondermaansche verange- naamd kan worden door ons te goed te doen aan bier.

Tot de concerns die over heel sterke legers beschikken, met zwaar geschut te voorschijn kom- men, behoort zeker in de eerste plaats het Heine- ken-concern.

Het mag als bekend worden aangenomen dat dit concern de Java Bierbrouwerij heeft overgeno- men en nu naast het brouwen van het oude Java- Bier, uitkomt met twee nieuwe biersoorten, die

ongetwijfeld in een eerlijken strijd in staat zullen blijken hun mededingers te verslaan.

Nadat in September j.l. de nieuwe gist-en l'gkelders van de fabriek op Soerabaja in bedrijf werden gesteld heeft het bier, dat zich toen reeds in de tanks bevond, de lagerperiode beëin- digd en eindelijk 's het nieuwe product gereed ge- komen en op den markt gebracht.

Zoals we reeds boven hebben geschreven is de brouwerij met twee nieuwe biersoorten uitge- komen, die kortgeleden gelijktijdig op de markt worden gebracht te weten.

1e.) een bier van fijnen vollen smaak naar Hollandschen trant, dat onder den naam „HEINE- KEN'S PILSENER BIER” zal worden verkocht en

als handelsmerk de vijfpuntige roode ster van het in Holland zoo goed bekende Heineken's t'jap zal oragen. Ter onderscheiding van het tot dusver uit Holland geïmporteerde Heineken's bier is het nieuwe etiket in rood en zwart uitgevoerd. De import uit Holland (met groen etiket) is hans stop-gezet.

De firma Jacobson van den Berg & Co treedt voor geheel Indië als verkoopagente voor het nieuwe Indische Heineken's bier op.

2e.) Een pittig, zuiver smaakd bier in het genre van het Duitsche exportbier, dat kort en krachtig „REX PILS” zal heeten.

Het zeer fraai uitgevoerde etiket van dit bier bevat behalve de naam der brouwerij en de woorden „Rex Pilsener bier” een gouden schepter op een purperen kussen.

Dit bier zal alom in Indië verkocht worden door de N.V. Borneo Sumatra Handel Maatschappij. De detailprijs van beide bieren zal gelijk zijn.

Men verzekert ons (en wij hebben ons van de waarheid zelf kunnen overtuigen), dat de beide bieren inderdaad geheel verschillend van smaak zijn en dat men dit smaakverschil met opzet zoo veel mogelijk heeft geaccentueerd, teneinde iederen bierdrinker te kunnen bevredigen. Smaken verschillen nu eenmaal en het Heineken's concera

heeft gemeend moeite noch kosten te mogen sparen om aan de wenschen van een ieder tegemoet te komen.

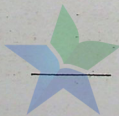
Beide bieren zijn van werkelijk prima kwaliteit en bereid met dezelfde toewijding en zorg, die Heineken aan al zijn producten schenkt en waaraan deze hunne groote reputatie in Holland in het buitenland hebben te danken.

Wij hebben de nieuwe bieren gedronken en zullen ze stellig ook blijven drinken, terwijl velen alleen reeds om het feit, tot deze bieren te Soerabaja door het Hollandsche Heineken's concera worden geproduceerd, in het vervolg aan Rex en Heineken's de voorkeur zullen geven.

Wij achten een nadere beschrijving van ons oordeel over smaak en kwaliteit volmaakt overbodig, omdat deze bieren o.i. geen aanbeveling noodig hebben.

De brouwerij te Soerabaja heeft onder haar nieuwe Hollandsche leiding iets zeer speciaals gepresteerd en wij achten het succes van het nieuwe Heineken's zoowel als van het Rex Pils reeds bij voorbaat volkomen verzekerd.

Beide bieren zijn vanaf 18 December j.l. in elke rocciteit, in elke P.&D. toko en in elk goed hotel en restaurant verkrijgbaar.

Het Rijk Der Vrouw.

AVONDTOILET OF FEESTKLEEDIJ.

Het is merkwaardig zooveel opvattingen van avondtoilet men ontmoet op soirées en diners van internationale congressen op sommige gala-avonden, zelfs wanneer „avondtoilet” op de uitnoodiging is gedrukt. Heeren kennen alleen rok of smoking. Dames houden tevoren gewicht ge besprekingen, omdat ze natuurlijk weer „niets hebben om aan te trekken”. De eene bezit in haar geheele garderobe geen „eigenlijk avondtoilet”, omdat ze gewend is op concerten wel feestkleeding, die tot den vloer vlat, maar geen japon zonder rug en mouwen en met sleep te dragen en voor haar de uitgangen met voorgeschreven avondtoilet zoo zeldzaam zijn. Ze bedankt voor de invitatie, uit vrees in het oog te

vallen door een afwijkende kleeding. Een ander, die veel uitgaat en toch slechts een paar avondtoiletten rijk is, meent, dat men haar zoo dikwijls heeft gezien „in dezelfde jurken” en pleegt langdurig overleg met een naaister, om een middagtoilet in avondtoilet te herscheppen en vindt zichzelf, als zij zich op den feestavond vergelijkt met de meest eleganten, wel een beetje „opgelapt”, doch troost zich, als ze er onder de aanwezigen ziet, wier decolleté en mouwen in de verste verte niet voldoen aan de eischen van een avondtoilet of van de heerschende mode. „Ik wist niet, dat avondtoilet noodig was,” hoorden we op een gala-avond, waar geen uitdrukkelijke vermelding had gestaan van de gewenschte kleedij, maar waar haar wandelcostuum toch wel wat erg weinig feestelijk aandeed en uit

Een aardig moment tijdens de huldiging van Oscar Tourniaire in den Stadsschouwburg te Amsterdam was de gelukwensch van danseressen, die met Tourniaire in de „Midzomernachtsdroom” samen speelden en in costuums uit dit stuk ten toneele verschenen.

den toen viel. We herinneren ons toen het vinnige antwoord van een Pari'ssiense aan een zeer smaakvol gekleede landgenoot, die zich verontschuldigde, dat zij niet in avondtoilet was verschenen, omdat zij niet had geweten, dat het zulk een uitgebreide partij was: „On s'habille le soir à Paris.”

Bij ons in Nederland is het niet in alle kringen de gewoonte zich 's avonds bij alle gelegenheden in, wat men vroeger een baljapon placht te noemen, te stekel. Dus is er feitelijk een tegenstelling tusschen spraakgebruik en logica. Er zijn lezingen, waar de achterste rijen hoed en mantel aanhouden of zelfs achter zich hangen en de voorste in compleet avondtoilet komen. En hier ons zelfs nog verschil tusschen den Haag, Rotterdam en Amsterdam en „de provincie” Er zijn vergaderingen in feest en in wandeltoilet, er zijn gezellige avondbijeenkomsten, waar een elegante casaque als cache-misère dienst doet bij een japon, die niet meer met de laatste mode overeenstemt en er zijn feesttoiletten in duizenderlei nuanceeringen van meer of minder gekleed of uitgekleed, zooals spotters het noemen. Er was in tijden, dat we in Nederland nog niet brigdeten en geen moderevues kenden, alleen het baltoilet, dat aan de uitgaande vrouw zeer bijzondere eischen stelde, wat stof en décolleté betrof. Slechts de „upper ten” in de loges van de langvergeten Fransche opera offerde aan avondtoilet, de gemiddelde vrouw had niet van de moderevue het onderscheid geleerd tusschen avondtoilet, middagtoilet, wandelcostuum, sportuitrusting bad-bridge-, gardenparty-etc. kleding. De dames sleepten met haar wandelrokken door de modder en de sleep was een lastig onderdeel van bal- of bruidsjapon. Nu is kleding een hoofdzaak en toch heeft men het gelukkig nog niet tot een eenheid gebracht. Zoo vroeg ons een Amerikaanse op een avondontvangst bij een internationaal congres, waar slechts zeer weinig dames zich aan het diepste décolleté hadden gewaagd, of ze haar zeer „smart” avondmantel zou aanhouden of afgeven, zoo uitzonderlijk velde zij zich blijkbaar met haar volmaakt avondtoilet.

De Engelschen geven meestal bij internationale congressen tevoren op, wat wordt vereischt voor elke uitnodiging, als zij deze zenden aan de delegaties in landen, waar die gewoonten niet wordt gevolgd is het voor den vreemdeling, die 'legt zoo min mogelijk bagage meebrengt, een behelpen. Hij loopt kans, al naar de zede van zijn land, te veel of te weinig toilet te maken. Vandaar de verscheidenheid

Lilly Doche, een Fransche modiste gevestigd te New York, meende dat de tegenwoordige hoedenmode niet exotisch genoeg was en daarom zocht zij nieuwe ideeën in den Belgischen Congo. Een gevederd hoofddeksel, is niet zoozeer bedoeld om af straat te dragen, maar diende de hoedenmaakster alleen ter inspiratie.

van „avondtoilet” op internationale congressen, waaruit iedere vrouw zou kunnen besluiten, dat zij wegens gebrek aanzoogetaamd „avondtoilet” een invitatie niet behoeft af te wijzen. Er zijn dan ook zelfbewuster, die zich voorhouden, dat er altijd zijn, die er beter en die er minder uitzien, dan zijzelf. Maar er zijn er met minder zelfbewust zijn, die juist haar zelfvertrouwen ontleenen aan haar kleding. Er zijn er, die het best door haar dertelen geest zouden kunnen schitteren zonder de laatste mode van avondtoilet, doch weigeren, afgeschrikt door het voorschrift. Er zijn vrouwen, die uit pruderie of kouwelijkheid geen avondtoiletten bezitten in haar voor het overige kurig verzorgde garderobe en als ze zagen, hoevelen zondigen tegen het voorschrift, misschien niet haar gezelschap zouden ontzeggen aan het een of andere feest, dat avondtoilet voorschreef. Het woordje avondtoilet im-poneert sommigen en anderen weer niet, maar het

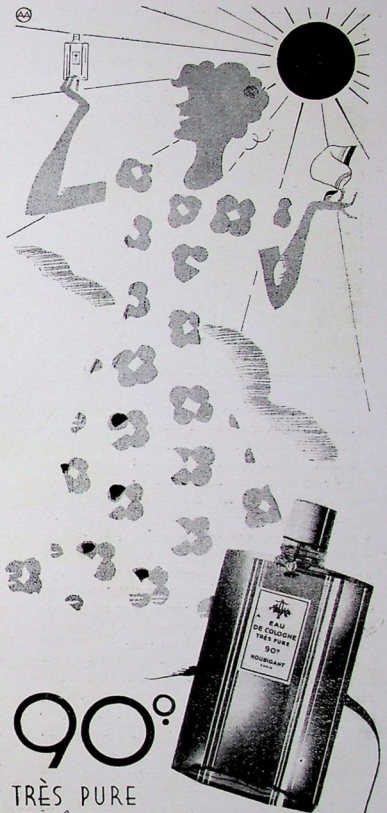

schijnt een beetje in'splaatst. Zou het niet verkieslijk zijn te schrijven „feesttoilet zonder hoed? We wisten dan waaraan ons te houden, schakelden niet de velen uit, die zich om welke reden ook geen avondtoilet konden veroorloven en voorkomen toch het wandelcostuum, dat niet voldoet op een feest.

DE VROUWEN-LIGA VAN GEZONDHEID EN SCHOONHEID.

Onlangs is te Londen een demonstratie gehouden van de bekende „League of Health and Beauty," waarbij zesduizend Engelsche meisjes en vrouwen in zwarte gymnastiekbroekjes en zilverkleurige blousjes gekleed, opmarcheerden onder bezielende fanfareklanken en trommelslag en haar rhythmische gymnastiek-oefeningen vertoonden onder het licht van reuzen-schijfwerpers en op walsmuziek. Opnieuw is hiermee de aandacht gevestigd op deze merkwaardige „leaguë", die het werk is geweest van één energieke vrouw. Nauwelijks zeven jaar geleden werd ze opgericht, nu telt ze 125.000 leden over de geheele wereld. Want de „Vrouweliga voor Gezondheid" wil alle vrouwen verenigen, die bezield zijn door de gedachte, dat het noodig is om, in weerwil van het dagelijksche werk of ondanks zorgen en lasten, toch een mooi, gezond lichaam te verwerven en te behouden. Mrs. Bagot Stack, de stichtster van de „League" was een onderwijzeres, die de gewoonte had om iederen morgen, op de klanken van gramofoonmuziek wat ochtendgymnastiek te doen, vóór zij zich naar haar school begaf. Op weg daarheen passeerde zij dagelijks de Cenotaf, die het opschrift draagt: „Aan de Glorierijke-Dooden." En onwillekeurig drong zich de gedachte bij haar op, waarom men geen monument stichtte voor de „glorierijk levenden." Zij poogde een definitie te vinden voor hetgeen daaronder verstaan mocht worden. Ze vond deze definitie in drie woorden, die ook het motto van de „League" zijn geworden: „Movement is life!" Beweging is leven!

Het ontstaan van de liga was een roman op zichzelf. In zeer kleinen kring begon mrs. Bagot Stack haar denkbeeld uit te dragen. Zij vond zeer ervaren vrouwen, die haar helpen wilden en in 1930 kwam de liga tot stand met zeggende en schrijvende 16 leden. De eerste demonstratie, die moest dienen om den Londenaars haar bedoelingen duidelijk te maken, werd in Hyde Park gehouden en

90°

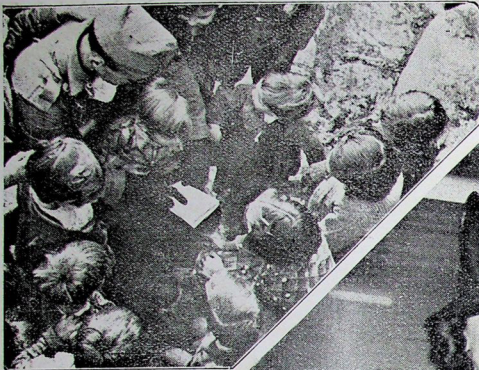
TRÈS PURE

Houbigant

EAU DE COLOGNE

Importeurs: N.V. BORNEO SUMATRA HANDEL MIJ.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Marlene Dietrich heeft na een langdurig verblijf te Parijs de lichtstad waarvel gezegd en is nu weer op weg naar Hollywood. — Het afscheid op het station St. Lazare.

De „Lagere Krijgschool”. — Een regeeringssoldaat in de omgeving van Madrid legt aan jeugdige bewoners van het door zijn regiment bezette plaatsje den stand van zaken uit.

het publiek werd enthousiast toen het een 100-tal meisjes, in haar zwart-zilveren turnkleeding, zag opmarcheeren, achter Peter de Chow, aan, die de mascotte van de „League” was. Kort daarop kon een afdeling in Belfast worden gesticht en twee jaar later telde men 2000 medewerksters. De contributie voor de liga was laag genoeg gesteld om ieder, die voor de gedachte gevoelde, in de gelegenheid stellen zich aan te sluiten, maar nu er zoo vele leden kwamen, waren de inkomsten niettemin groot genoeg om het geheel te financieeren. Men moest dan echter geen kromme sprongen maken!

Mrs. Bagot Stack was zoo' enthousiast dat zij kromme sprongen wilde maken! Zij wilde haar idee het gansche rijk doorbrennen, alle vrouwen schoonheidsbewust" gemaakt worden. En om dat te bereiken moest men een omvangrijke organisatie hebben, een centraal punt, dat zich mocht laten zien, gymnastiekzaken in tal van steden! Dat kostte natuurlijk geld, maar Mrs. Stack was bereid hetgeen zij bezat ook te offeren voor haar idee. Ze huurde een groot gebouw en de huur voor het eerste kwar-

taal verslond daarbij al haar spaarduitjes. De leden der liga en tal van belangstellenden werden uitgenoodigd om bij de plechtige opening aanwezig te zijn. En zoo groot was het algemeene enthousiasme, dat de noodlottige omstandigheid, dat er op het drukwerk een foutief huisnummer stond en alle invite's moesten zoeken eer ze het goede adres vonden, de zaak zelfs geen afbreuk deed. Er werd getruind en rhytmisch gedanst met een welhaast on-Engelsche vurigheid en alle leden legden de belofte af, te trachten de liga financieel en organisatorisch krachtig te maken.

Omstreeks Kerstmis-1932 had de liga geen penny op de bank, want al het geld, dat binnen kwam, moest aan de huur worden afgedragen. Maar een jaar later was er al een batig saldo van een paar honderd pond, stonden er 30.000 betalende leden ingeschreven en telde de liga tien afdelingen in het land. In dat jaar stierf Mrs. Bagot Stack. Ze had haar lievelingsidee werkelijkheid zien worden, en zij droeg haar levenswerk over aan haar

dochter Prunella Stack, die haar van den beginne af terzijds had gestaan. Prunella Stack, die in Londen wel „the perfect girl of the country” is genceemd, is het ideale type van de stralende, sportieve moderne „girl” niet alleen in het bezit van een knap gezichtje en een goed getraind lichaam, maar bezield door dezelfde idee die haar moeder bezeld, vol liefde voor het werk. Ze heeft al tal van huwelijksaanzoeken gekregen, die ze tot dusver alle nog vande hand wies, waarschijnlijk, omdat ze het voorlopig nog te aantrekkelijk vindt om in het hoofdkwartier van de liga onbeperkt te heerschen over de vele „schoneheidsoldaten”, die zich onder het vaandel der Stacks schaarden, en die allen door eenzelfde ijver zijn bezeld. „Wij willen niet mooi en gezond zijn, alleen om te schitteren of om er op een of andere manier profijt van te trekken”, zeggen de leden van de liga, „maar omdat wij ons zoudo schamen als we de kostbare gaven van de natuur lieten verkommen en zouden vergeten, dat de roeping der vrouw op aarde is om geluk en schoonheid te brengen.....

Prunella Stack is thans 22 jaar oud en haar naam is bekend bij vrijwel iedere vrouw in Engeland, Schotland, Ierland, Canada, Australië, maar ook in Afrika en zelfs in China. Niet minder dan 125.000 vrouwen staan achter haar en geen wonder, dat de Engelsche regering, die het hare probeert te doen om de volkegezondheid te verhoogen, ook daarbij vooral steunt op het werk van de liga. De practijk immers heeft uitgewezen dat de leden, die zich bewust worden in het rijke bezit te zijn van een mooi en gezond lichaam, uitdraagsters zijn van levensvreugde, die vroeger maar al te vaak ontbrak die in staat is bekleken vrouwen van dezen tijd, die het in het algemeen niet zoo gemakkelijk hebben, de weg tot geluk te wijzen.

EFFICIENCY IN DE HUISHOUDING.

Huishoudelijk werk heeft de laatste jaren ingrijpende veranderingen ondergaan. De oorzaak? Natuurlijk zij, die er het meeste te maken had: de huisvrouw. De belangstelling van de vrouw, die vroeger alleen op huishouding en gezin was gericht, heeft zich zeer uitgebreid en dat wel ten voordeele van huishouding en gezin. Zij is er zich van bewust geworden, wat haar gedachten, die zich steeds bezig hielden met wasch, verstelmand en borduurraam, betere zaken waard zijn. Zij erkende dat en was bereid, zich in niet-de-huishouding-betreffende problemen te verdiepen, maar.....

Odol verfrischt en desinfecteert!

Odol is een krachtig ontsmettingsmiddel, waarmee wij ons tegen infectie door den mond kunnen beschermen. Het sterke bacteriëdodende vermogen van het wereldberoemde Odol mondwater vernietigt de rottende voedselresten, die zich zoo graag tuschen de tanden en in de plooiën van de slijmvliezen nestelen. Odol schenkt den mond die verfrisschende reinheid, die den verzorgden mensch kenmerkt.

de huishouding moest intusschen toch ook gedaan worden. Alleen anders, doeltreffender. En met de hulp van den man is zij zoover gekomen. Niet, doordat zij haar echtgenoot eenige maanden in de keuken nieuwe werkmethode liet uitdenken en toepassen”, maar eenvoudig door te bestudeeren, hoe de man in de fabriek, werkplaats of teekamer kwam tot rationeel werken, waarbij geen handeling zonder doel werd. Dat is toen ook de huisvrouw gaan toepassen in haar gebied. Heeft u er zich wel eens rekenschap van gegeven, dat de huishouding eigenlijk een maatschappij in miniatuur is? Inkoop, productie en verbruik, verdeling van arbeid, terwijl hygiënische, moreele en economische kwesties aan de orde van den dag zijn. Daarom is het ook van zooveel belang, dat de huisvrouw voor haar taak berekend is en..... haar ernstig opvat. Het laissezfaire-principe heeft immers reeds lang afgedaan, ook in het klein, in onze huishouding! Het spreekt vanzelf, dat de huisvrouw niet zoo maar de nieuwe werkwijze uit fabrieken enz. kon overnemen; zij diende die pasklaar te maken voor de huishouding. En dat is haar gelukt, eenmaal op den goeden weg ging het voetje voor voetje vooruit en dank zij eenige Amerikaansche, Duitsche en Fransche huisvrouwen, die er niet tegen opzagen, haar tijd, geld en energie voor dit doel beschikbaar te stellen, weet thans

Iedere huisvrouw, wat efficiency beteekent.

Wij kunnen niet een bepaalde methode als de beste in elke huishouding aangeven. Iedere huisvrouw moet uitzoeken, welke voor haar het meest practisch is, want wat voor de een efficiency beteekent, is voor de ander hoogst onefficiënt. Ieder moet dus op haar eigen plaats zoeken naar die manier, die tot de beste resultaten leidt. Wij werken minder dan vroeger, maar veel beter, meer doordacht. Wij hebben hulpmiddelen voor de huishoudelijke arbeid uitgedacht, die niet meer te verbeteren zijn en die ons kracht en tijd sparen. De moderne vrouw is bereid, ten koste van geld zich eenige rust en tijd te verzekeren; ziet u maar eens naar het groote aantal stofzuigers, wachmachines en honderd andere kleine hulpmiddeltjes, die in een goed ingerichte woning niet meer ontbreken. Er zijn echter huisvrouwen, die met een huis vol van het meest prachtige en praktische materiaal nog hoegenaamd geen besef hebben van efficient werken. Er zijn nog huisvrouwen, die den stofdoek in de eene en het stofkwastje in de andere kast bewaren; er zijn er nog, u zult het nauwelijks willen gelooven, die naast het fornuis de afwaschkwast en boven den gootsteen de potlepels hebben gehangen. Heusch, er zijn er, die nog onzinniger werken dan onze grootmoeders deden en dat nog wel met zooveel voorlichting van allerlei kanten, met een practisch ingericht huis en met doelmatig werkmateriaal.

Hoe komt dat? Het kleine beetje animo van vele jonge meisjes voor het huishoudelijke werk, in haar oogen een minderwaardige taak, waarvoor het met zorg gepoederde neusje dient te worden opgetrokken, is misschien een oorzaak van dat slechte werken. En is het tekort aan animo niet een gevolg van het weinig aantrekkelijke van de slovende en zwoegende vrouw van eertijds? Het ligt aan u, moderne en denkende huisvrouw, uw veelzijdige taak zoo op te vatten, uw huishouding zoo efficient te leiden, dat er geen sprake is van zwoegen en sloven, wel van vrijen tijd, wel van levendige belangstelling voor alles wat er om u heen gebeurt. Leert den jongeren, dat zij, die haar huishoudelijk werk goed doet, een even belangrijk werk verricht als een arts of een financier, want wat zou er van onze arme wereld terecht moeten komen, als alle huishoudingen, die haar toch samenstellen, uit haar voegen lagen? Hoe kan er ooit worden gesproken van saale sleur, als men gaat inzien, dat een huisvrouw ook is gastvrouw, verpleegster, waschvrouw, paedagoge, kokkin, electricien, kameraad van echtgenoot en kinderen, en wat niet al? Het is een zaak, die de aandacht van

Koningin Mode zet de klok terug. — In den riddertijd, zeshonderd jaar geleden droegen de vrouwen een naar boven spits toeloopenden hoed met een afhangelende sluier. — Thans wordt hetzelfde hoofddeksel gelanceerd als „de nieuwste mode“.

DE MODE VAN DEN DAG. — Een zwart fluweelen avondjurk met zeer wijde tulen mouwen.

Iedere huisvrouw vraagt, andersdenkenden te laten zien, dat men naast de huishouding nog dat kan doen wat men voor geestelijken groei noodig heeft te doen, dat men nog dat kan doen, wat bevrediging van behoefte, waarnaar ieder individu streeft, teweegbrengt. Zij, die huishouding en huishoudelijken arbeid als minderwaardig beschouwen, hebben ongelijk, zij weten niet hoe de juiste opvatting daarover is en wat men kan bereiken door en naast dien arbeid. Licht er voor de ervaren, werkende en denkende huisvrouw hier niet een opgave

klaar, die waard is, energiek te worden aangepakt, ter wille van de toekomstige huisvrouw?

RECEPTEN.

Ge vulde tomaten.

Snijd kleine tomaten doormidden. Laat ze uitlekken, schik ze in een met boter ingesmeerden vuurvasten schotel en bestrooi ze met peper en zout. Hak verse champignons, subergines, ui, iets knoflook en peterselie fijn en roer er op het vuur boter, bloem, melk, iets suiker, zout en peper door. Vul hiermede de tomaten, bestrooi ze met geraspte kaas en zet het schoteltje in een matigen oven.

Bulgaarsche andijvie.

Maak de andijvie schoon, wasch ze en laat er gedurende een kwartier de kook over gaan. Doe de andijvie vervolgens op een vergiet, houd ze even onder een straal koud water en laat ze goed uitlekken. Van tijd tot tijd uitdrukken. Hak de andijvie nu fijn en wring ze in een doek zoo droog mogelijk. Roer boter en bloem op het vuur. Doe er wat bouillon of jus, de andijvie, iets suiker, zout, peper en nootmuskaat bij. Laat de groenten op een zacht vuur gaar worden. Maak ze met boter en kookroom af. Doe de andijvie in een heete schaal en bestrooi ze met een weinig geraspte ui.

Tomatensla.

Snijd tomaten doormidden, haal de pitten er uit en laat ze uitlekken. Overgiet ze vervolgens met een weinig azijn, laat ze weinigen tijd zoo staan en laat ze weer uitlekken. Hak in melk geweekte ansjovis, een hard ei, tonijn, augurkjes, kappertjes en peterslie fijn. Roer er iets olie, zout en peper door. Bestrooi hiermede de tomaten. Schik ze op blaadjes kropsla, die aangemaakt is met wat azijn, olie, suiker, mosterd, zout en peper.

Ge vulde eieren.

Hierin verwerken wij ditmaal een mooie roode paprika, die door den molen wordt gemalen, dan met wat geraspte ui, zout, noot en het geel van de hardgekookte eieren goed dooreen wordt geroerd. Men krijgt dan een mooie donker-oranje kleur, wat heel aardig staat op den schotel met sla blaadjes. Dit mengsel roert men met gesmolten boter en laat dan alles weer koud en stevig worden, waarna het in de halve eiwitven met een roomspuitje tot een torentje wordt gespoten. Bovenop elk torentje legt men een kappertje en versiert de schaal met kleine partjes tomaat, kropsla en hier en daar een blokje jonge kaas.

Chantage.

„Wanneer jij eens goed naar de boomen kijkt, Ran, dan zul je zien, dat daar geen geld aan groeit. Zooals de zaken nu staan, zul je niet kunnen gaan studeeren. Je bent nu zeventien en je moest maar eens zien, dat je ergens een baantje kreeg. Tot zoolang blijf je maar hier en wascht den wagen, wiedt den tuin en houdt het gras kort.”

Zoo sprak de man, die in de geschiedenis beroemd zou worden als de vader van Ransome Darnell, den beroemden Amerikaanschen dichter!

Mijn moeder had altijd gehoopt, dat haar ongetrouwde broer Amos, een houthandelaar in ruste, mijn studie zou betalen, maar oom Amos begreep mijn droomerige natuur niet. „Niets-nut,” noemde hij me of, als hij erg kwaad was, „Dagdief”. Zelfs mijn gedicht, „De geest van Zes-en-derd’ig” vermocht niet zijn bewondering te wekken. Toen ik het hem liet lezen, gedrukt en wel, was al wat hij zei: „Grrr!” Klaarblijkelijk begrepen we elkaar niet.

Natuurlijk was ik van plan, mijn talenten productief te maken. Ik was het niet eens met de menschen, die zeggen, dat je voortdurend bij den weg moet zijn en uitkijken naar een baantje. Mijn plan was, omgang te zoeken met menschen uit de beste kringen, hetgeen vroeger of later tot de een of andere aanstelling moet leiden.

Daar was b.v. Effie Furman, Effie met den parelenden lach, haar als gesponnen goud en fluweelen wangen als de blozende dageraad — ik citeer hier uit een eenvoudig versje, dat ik aan haar wijdde. Haar vader, Frederick Furman, bezat een bloeienden groothandel in boter, kaaseieren en gevogelte en hij zat er misschien wel het beste bij van al de inwoners van mijn woonplaats, Klei Valley. Wanneer ik Effie's oogappel kon worden, zou Mr. Furnam mij onmiddellijk verzoeken zijn compagnon te worden. Ik zou een groot zakenman worden en eens zouden de menschen zeggen: „Je moet niet direct kijken, maar daar gaat Ransome Darnell, de boter-en-kaas-koning.”

Wanneer een interviewer mij naar de oorzaak van mijn succes vroeg, zou ik bescheiden zeggen: „Alles wat ik heb bereikt, dank ik aan de hulp van een goede vrouw.”

Ik maakte daarom de bloem van de Vierde Straat ijverig het hof en het leek mij, dat ik wel vorderde. Het is waar, Effie had nog niet met even zoovele woorden gezegd, dat ik haar oogappel was, maar zij stond mij dikwijls toe haar op een ice-cream soda te tracteeren in de drugstore van Jones

Op zekeren namiddag echter, toen Effie een andere afspraak had, besloot ik naar de bioscope te gaan. Ik had nog vijftien cent in mijn zak en ik beschouwde de bioscoop als een soort literatuur. Ik kocht dus een kaartje van Myrtle Rittenhouse, die vriendelijk: „halo Dikkie” zei. Sommige menschen noemen mij zoo, omdat ik ietwat gevuld ben en niet zoo'n magere lat als Doug Rayfield.

Nadat ik voorzichtig om mij heen gekeken had (om redenen, die ik dadelijk nader zal verklaren), bleef ik eenige oogenblikken met de mooie Myrtle gekscheren, daarbij opmerkend, „dat haar wangen als de blozende dageraad” waren.

Verulikelijk verlegen door mijn compliment, vroeg Myrtle: „Wanneer ben jij ooit vroeg genoeg op geweest om den dageraad te zien blozen?”

Gevat antwoordde ik: „Ik ben geen klei-schildpad!”

Het meisje moest daar erg om lachen, want in onze stad noemde men de arbeiders, die in de leempotten voor de steenindustrie werkten, klei-schildpadden. Deze eenvoudige arbeiders staan zeer vroeg op.

Ik voelde dat de film mijn heele leven zou wijzigen. Ik wenschte nu een groot detective te worden, zoodat eens de menschen zouden fluisteren: „Niet dadelijk kijken, maar daar gaat Darnell Ransome, de beroemde oplosser van alle crimineele raadselen.”

Misschen zou mijn geboortestad mij nog eens laten roepen om een groot mysterie te ontraadselen.

Misschien zou het blijken, dat de schuldlige Doug Rayfield was, zoon en erfgenaam van Rayfield's Steen-industrie, die Effie Furnam met evenveel vuur als ik het hof trachtte te maken. Dan zou alles rozegeur en maneschijn zijn voor mij en het verhaal zou eindigen, terwijl de erfgename aan den arm van haar vader, den groothandelaar in boter, kaas, eieren en gevogelte, naar het altaar kwam, waar ik als waardige bruidegom haar opwachtede.

Toen ik thuis kwam, vroeg mijn vader mij of ik al een baantje gevonden had.

„Nog niet,” zei ik uit mijn gepeins opschrikkend, „maar ik laat er geen gras over groeien.”

Dat was een ongelukkig gezegde.

„Zoo, zoo,” zei mijn vader. „Laat het dan hier ook maar niet groeien, neem de maaimachine en voer wat uit.”

Na tafel echter ontsnapte ik en ging naar Effie's huis. De eerste die ik daar tegenkwam was haar jongere zusje Marybelle, een onplezierig, mager kind, die — hoe bestaat het? — Snoekie genoemd werd. Zij was dertien jaar oud en had gewoon bruin haar. Snoekie was dol op snoepen en dat had me al heel wat geld gekost, want zij loerde maar op me om me op allerlei kleine zwakheden te betrappen die ze alleen voor haar zuster geheim wilde houden, wanneer 'k geld gaf voor chocola of ice-cream. Dichters zijn nu eenmaal gevoelig voor schoonheid. Toen ik eens op een keer Lorinda Lean een onnoozel complimentje had gemaakt, beboette Snoekie me voor vijftien cent onder bedreiging dit aan Effie te zullen vertellen en een wandelingetje met Ann Whittaker in het park: kostte me even veel. Zij fietste door de stad en gluurde rond met haar kraalachtige, bruine oogen. Daarom had ik ook zoo zorgvuldig om mij heen gekeken, voor ik de aardige bureaulliste in de bioscoop een complimentje maakte.

Toen Snoekie me zag op de veranda, zei ze: „De heerlijke bloem van de Vierde Straat zal wel gauw uitbotten, Dikkie. Zij kamt haar goudgesponnen haar en ze legt de bloes van den dage-raad op haar fluweelen wangen.”

Natuurlijk had Snoekie geschuffeld in teedere lymrie, die alleen maar voor zachtblauwe oogen bestemd was. Het onuitstaanbare kind ging door: „Jongens! Wat zou Doug Rayfield daarom lachen!”

Zij veegde met haar zakdoek over haar gezicht en zei: „Warm hè? Ik zou best zin hebben in een lekker koude ice-cream soda, en jij?”

Natuurlijk wou ik liever niet, dat Doug Rayfield heel Klei-Vallei over mijn gedichten liet grinniken en dus gaf ik de kleine afperser tien centen van mijn armoedje. Zij fietste weg om zich op mijn kosten te goed te doen.

Tenslotte verscheen Effie en wij gingen een verkoelend ritje maken in haar wagentje. Op den terugrit hield zij stil voor de drugstore van Jones.

„Ik zou wel zin hebben in een portie vanille-ijs met slagroom,” klerde ze.

Dat was precies, wat ik gevreesd had, want die kleine afperser had mijn aardsche bezit gereduceerd tot twintig cent.

„Alles wat je wilt,” zei ik moedig tegen Effie „Zelf zal ik niets kunnen eten, want al die zoe-tigheid is niet goed voor me.”

En dus moest ik het met droge oogen aanzien, hoe Effie vanille-ijs met slagroom at en ik zelf water dronk.

Dat bittere uur deed me inzien, dat ik niet langer de wondermooie bloem van de Vierde Straat (en haar dure zuster) kon onderhouden van de duiten, die ik van mijn moeder loskreeg. Den volgende morgen was ik al vroeg (11 uur) op pad, om mijn diensten te gaan aanbieden aan John Quincy Adams Strunk, uitgever van het „Dagblad van Klei-Vallei”, waarin mijn gedicht „De geest van zes- en dertig” was opgenomen geweest.

„Ik zoek een betrekking,” zei ik tegen mr. Strunk, een sordig man vol inktvlekken.

Hem vriendelijk terechtwijzend, verklaarde ik hem, dat ik geen advertentie wilde plaatsen, maar mij aan de journalistiek wou wijden. Tegen betaling was ik bereid zijn krant op te vroolijken met zoowel poëzie als proza, mondaine nieuwtjes, politie-nieuws, kritieken over films en hoofdartikelen.

Mr. Strunk scheen dit nog eenigen tijd te willen uitstellen. Tenminste, hij antwoordde: „Misschien later, maar niet terwijl ik nog in mijn volle fleur ben.”

Mijn vooruitzichten leken me niet bijzonder,

want hij was een gezond man in de kracht van zijn leven.

„Maar jij moet toch heelemaal geen baantje zoeken, Dikkie,” zei hij. „Een dichter hoort op een zolder van honger om te komen.”

Ik bedankte hem voor zijn belangstelling, maar ik was niet van plan zijn raad op te volgen. Onze zolder is gloeiend warm in den zomer, koud in den winter, vol rommel het heele jaar door en bovendien was ik niet van plan dood te hongeren. Ik mag dan mijn kleine tekortkomingen hebben, maar ik ben altijd op tijd aan tafel.

Ik wandelde dus Mr. Sprunk's kantoor weer uit, ging naar huis, verzond eenige van mijn sonnetten naar een tijdschrift en schreef een brief aan een uitgever, die Nieuwjaars- en Kerstkaarten in den handel bracht, met het aanbod, om de versjes voor hen te maken.

Dien middag ontmoette ik mijn vroegere klasgenootte Adelaide Pearson, in haar two-seater. Zij zei: „Hijsch jezelf aan boord, Dikkie en laat je voeten uitrusten.”

Nooit was er iets van gevoeligen aard tusschen Ad en mij geweest, maar m'n voeten waren moe, dus stapte ik in.

Het bleek, dat Adelaide boodschappen moest gaan doen voor haar moeder's huishouden. We bezochten vier warenhuizen en in elk daarvan moest ik haar inkoop naar de two-seater dragen, in het volle licht van de Hoofd-Straat. Juist toen ik een waschmachine uit het derde warenhuis zeulde, wie reed daar voorbij met haar oogen en mond wagenwijd open? Snoekie Furnam.

Met de fijne intuïtie van een dichter voorvoelde ik, dat ik weer afgeperst zou worden.

Toen we haar huis bereikt hadden en alles afgeladen was, zei Ad: „Nou zal ik je eens wat leukere ijsthee geven.”

De ijsthee werd opgediend op de veranda en het ijs tinkelde fijntjes tegen de glazen. Een minder fijn getinkel werd vernomen — de fietsbel van Snoekie.

„Een onknap kind!” merkte ik op, toen zij voor den derden keer voorbij reed.

„Nou Effie was vroeger ook zoo knap niet,” antwoordde mijn gastvrouw.

Ik zou mij deze opmerking later herinneren.

Ik was later op den avond bezig ons grasveld te maaien, toen Snoekie aan kwam rijden om haar pond vleesch op te eischen. „Ben jij en Addie Pearson van plan een huishouden te beginnen?” zou ze weten.

„Welnee, welnee. Ik moest een vroegere klasgenoot toch een handje helpen,” lachte ik luchtigjes.

„En met haar op de veranda zitten flirten en lekker thee drinken!”

Ik vertelde het belachelijke kind, dat het geen misdaad was om een glas ijsthee te accepteren, nadat je jezelf afgebeeld hebt in de brandende zon. „Weet Effie iets van deze onschuldige historie?” vroeg ik.

„Nog niet,” antwoordde Snoekie veelbetekend.

„Nou, hou je mond en den volgenden keer wanneer ik bij jullie kom, zal ik je wat geven. Ik heb geen geld in dit pak.” (Om de waarheid te zeggen, had ik in geen enkel pak meer geld).

„Ik lever niet op credit?”

„Wees nou niet vervelend, Snoekie. Je krijgt je vijftien cent heusch wel.”

„Hervoor,” zei ze ijskoud, „moet ik een kwartje hebben.”

Ik gaf mijn eerewoord haar het geld te zullen geven en tenslotte verdween de kleine bloedzuigster.

Vóór eenige dagen verstreken waren was al mijn hoop in rook vervlogen. Mijn sonnetten waren teruggestuurd en de uitgevers van de kaarten konden het zonder mij stellen.

Ten einde raad klaagde ik mijn nood aan Effie, die met allerliefste, echt vrouwelijke sympathie naar me luisterde en we praatten lang en ernstig over mijn carrière.

„Hoor eens, Ran,” zei ze tenslotte, „wat zou je ervan denken, van nu af aan te beginnen in één van onze leidende industrien? Ik weet iemand, die je aan een betrekking kan helpen. In het begin moet je natuurlijk niet bang zijn om flink aan te pakken, maar je leert zodoende het heele bedrijf.”

Hoe verstandig was ik geweest, om op deze ster te vertrouwen! Er was een postje vacant in den Furnam Groothandel. Liever was ik dadelijk bedrijfsleider geworden, maar dat zou gauw genoeg komen

„In orde — zoolang het fatsoenlijk werk is”

„Fatsoenlijk — o natuurlijk! Maar misschien een beetje vuil. Doug Rayfield heeft me verteld, dat ze een paar flinke kerels gebruiken kunnen in de kleiputten.”

Mijn luchtkasteelen stortten ineen. De kleiputten! Ik had dit wezen mijn tijd, mijn gedichten en veel ice-cream soda's gewijd en nu wilde zij, dat ik een klei-schildpad zou worden!

Voor ik woorden kon vinden, ging zij voort: „Doug beweert, dat je te lui bent om flink hard te werken, maar hij kent je waren aard niet, zooals ik. Je ontembare wil, en zoo. Je hebt eens een gedicht gemaakt, daar stond in: „Wij overwinnen alles, door een onwrikbaren wil.” Dat vond ik prachtig.”

„Jij begrijpt me,” zei ik, „maar ik moet aan mijn moeder denken. Zij zou het van schaamte besterven, wanneer ik een klei-schildpad werd.”

„Maar sommige van onze eerste burgers zijn daar begonnen. Mijn eigen vader heeft in de kleiputten gewerkt. Zie je, hij heeft een vooroordeel tegen jou en dit zou hem heclicmaal van idee doen veranderen. Je moeder zou misschien eerst een beetje schrikken, wanneer zij het hoorde, maar in haar hart zou zij trotsch op je zijn. En ik ook.”

Verlegen over wat ze daar gezegd had, sprong Effie op en liep naar een seringenstruik, die zij aandachtig bekeek. Zij zei: „Het zou je goed doen ook, Ran, den heelen zomer in de open lucht. Je zult er bruin en gespierd en slank vandaan komen. In September gaat Doug voor zijn laatste studie-jaar weg er. — en — ik bedoel, een meisje kan toch niet den heelen winter met haar duimen zitten draaien.”

Dit veranderde de heele zaak, en ik beloofde Effie, dat ik het baantje zou aannemen.

„Maar je zult het volhouden?”

„Een Darnel! laat nooit iets half-gedaan in den steek.”

„Dank je, Ran”. Zij legde haar handje op mijn mouw. „In den herfst moest je een pak laten maken, dat bij je nieuwe huidskleur zou passen. Misschien een warm tabaksbruin.”

Als op vleugelen ging ik naar huis. Ik zou Doug Rayfield verslaan. Haar vader zou mij hoogachten. Eens op een dag zouden de menschen

zeggen: „Zie je daar dien slanken, gespierden, bruinen jongen man in dat tabaksbruine pak? Dat is Ransom Darnell, de baksteen-koning. Hij is als klei-schildpad begonnen en heeft zichzelf opgewerkt.”

Hoewel ik me wel graag nog gedurende een week op mijn nieuwe leven had voorbereid, mocht ik niet om uitstel vragen, toen Doug Rayfield mij Zondagavond opbelde, en mij zei, dat hij alles met zijn vader afgesproken had. Den volgende morgen moest ik beginnen. „Vraag naar Mike O'Leary, den ploegbaas, om acht uur precies,” zei Doug.

Ik moest mijn moeder nu het nieuws wel voorzichtig mededeelen. Het schokte haar klaarblijkelijk zeer. Maar mijn vader beheerschte zich best. Hij zei alleen maar: „Zoo zoo. Dat is zeker de Geest van Zes-en-dertig.”

Het afloopen van den wekker den volgende morgen was een helse kwelling, maar feitelijk niets vergeleken bij wat nog volgen moest. De kleiputten zijn de warmste plaats van de stad op de steen-ovens na en we waren in de hondsdagen. Mike O'Peary daarentegen ontving me koel en ver trouwde me onmiddellijk een kruiwagen toe, geladen met natte, zware klei. Terwijl de uren voorbijkroepen voelde ik mezelf verwelken als een viooltje. Aan het eind van den dag was ik verschroeid door de zon, ledere spere deed me pijn en ik was van top tot teen met klei bedekt.

Ik sloop naar huis door allerlei achterstraatjes. Hoewel ik een onwrikbaren wil bezit, voelde ik dat mijn moeder, wanneer zij mij zóo zou zien, mij zou smeeken met dat werk op te houden. Ik had juist gevoeld.

„Den hemel zij dank,” riep ze, „niemand heeft je herkend onder al die klei!”

Een paar dagen rust en warme baden en de wereld zou niets van ons geheim te weten komen.

„Dat zou je wel willen!” riep mijn ongevoelige vader uit. „Het staat in het avondblad!”

begaafde zoon van mr. en mrs. James M. Darnell, heeft een betrekking bij de Rayfield-Steenindustrie aangenomen.”

Mijn Effie had, met vergeeflijken trots, klaarblijkelijk gebabbeld tegen een verslaggever van het

„Dagblad van Klei-Vallei.”

Ik bleef ferm en zei: „Ik denk me aan de kleiputten te houden, moeder.”

Vader kwam tusschenbeide en zei: „En de kleiputten zich aan jou. Ga je maar liever wasschen vóór we aan tafel gaan.”

Wat er besproken werd weet ik niet, want er werd mij toegestaan door te gaan met mijn zelfgekozen werk.

Die week was de langste, die ik ooit heb meegemaakt. Iederen avond viel ik uitgeput op mijn bed en iederen morgen, wanneer de wekker afliep, smeekten mijn spieren om genade. Maar de tweede helft van de week was minder erg en op Zaterdag prees Mike O'Leary mij boven verwachting: „Je bent toch niet zoo'n slapjanus als ik dacht, Dikkie. We zullen nog wel een klei-schildpad van je maken.”

Op dien gedenkwaardigen dag betaalde de opzichter me achttien dollar!

's Avonds baadde ik grondig, huide mijn gespierde gestalte in een goed-zittend flanellen pak en ging de stad in. Daar deponeerde ik twee dollar bij de Park Avenue Kleermakers en plantte aldus een zaadje, dat zou rijpen tot een warm tabaksbruin pak. Nadat ik een doos bonbons voor Effie had gekocht, ging ik naar de Vierde Straat en legde de doos aan haar voeten.

Zoo ging mijn leven gedurende nog twee weken voort en ik werd beloond met loon-enveloppen en glimlachjes van Effie, wier oogappel ik was, tenminste Zaterdagavond. Dank zij mijn gezegenden eelust was ik niet werkelijk afgefallen, maar Effie voelde mijn biceps en huiverde voor hun kracht.

Op den vierden Zaterdag echter werd er geschiedenis gemaakt. Daar mijn leven toch voor iedereen een open boek was, had ik al lang opgehouden langs achterwegen naar huis te gaan en hoorde me aanroepen: „Hé, Ransome? Kom eens even binnen. „Degene, die mij riep, was niet een van mijn bewonderaars, maar mijn oom Amos Ransome, die een luchtje schepte op zijn veranda.

„Ga op het trapje zitten,” zei hij. „Je bent te smerig om binnen te komen.”

Toen ik zat, ging de strenge, oude knap voort: „Ik heb op jou gelet, Ransome. Je hebt het nu vier weken volgehouden. Allemachtig! Ik had het nooit

van je gedacht! Ik weet, dat dat geen gemakkelijk werk is, omdat ik het zelf gedaan heb, toen ik een jongen was.”

Mijn moeder had dit duistere hoofdstuk uit mijn oom's verleden altijd wezegen.

„Ik zal me aan de kleiputten houden,” zei ik met een moedigen glimlach, „zoolang de kleiputten zich aan mij houden.”

„Gevoel voor humor ook? Ik moet een heel verkeerd idee van jou gehad hebben. Wat doe je met je loon?”

Ik verteide hem dat ik vooruitbetaalde voor een pak kleeren in den herfst en dat ik twintig dollar op de bank had staan.

„Nog een idee om te gaan studeeren?”

„Ik wou, dat ik kon, oom Amos, maar mijn vader zegt dat het geld niet aan de boomen groeit!”

„Nonsens!” riep de houthandelaar-in-ruste.

„Het mijne groeit daar wel.”

Het glorieuze eind van dit alles was: wanneer ik vol zou houden tot September, zou hij me een bescheiden toeiaje geven om van te studeeren. Onnoodig te zeggen, dat mijn ouders bij het hooren van dit nieuwe, in de wolken waren over mijn triomf!

„Ik ben heel trotsch op je,” zei mijn moeder, aldus bewijzend, dat Effie een voorspellenden geest had.

Nu lag voor mij de harde taak om dat allerliefste meisje te vertellen, dat onze piannen voor den winter moesten wijken voor nóg grooter geluk. Zij zag er uit als een zilveren fee in het maanlicht en dat maakte mijn taak nog moeilijker. Ik zag dat zij een nieuwen armband van bijzonder gevlochten zilver rond haar nymphen armo droeg.

„Effie,” murmelde ik, „je heb iets wonderbaarlijks voor me gedaan. Al wat ik ben, of hoop te zijn, dank ik aan jou.”

Zij keek mij diep ontroerd aan. „Wat haal je nou weer in je hoofd,” zei ze teeder.

Zoo zachtkens als de wind blaast over een geurig klaverveld, vertelde ik haar, dat ik haar spoedig zou verlaten, omdat ik naar de universiteit zou gaan.

Zij luisterde dapper en drukte een heel vluchtig zoenje op mijn gebronsde wang. „Ik ben blij, dat ik je heb kunnen helpen, Ran. Ik kan je

nu veel gemakkelijker vertellen, wat ik te zeggen heb."

Vijf minuten later was al wat sterfelijk was aan Ransome Darnell in blinde toemeloosen vaart op weg naar Jones' drugstore!

Terwijl ik in een verborgen hoekje mijn eerste ice-cream soda naar binnen slurpte bepeinsde ik vol bitterheid de onmenselijkheid van de vrouw tegenover den man. Aan dit valsche meisje had ik verzen, vereering en doozen chocola gewijd. Voor haar had ik mezelf als slaaf verkocht. En waar was het goed voor geweest?

Effie Furnam had trouw gezworen aan Doug Rayfield. Zij zouden den volgenden zomer trouwen, wanneer hij afgestudeerd was. Doug, en niet ik, zou staan wachten bij het altaar, terwijl Effie binnenzweefde aan den arm van een boter-kaas-eieren-en-gevogelte koning.

Roeke loos nam ik nog een ice-cream soda. Wat gaf het, of ik mijn maag en mijn lijn zou bederven? Wegkwijnen zou ik en vroeg sterven.

Tenslotte kwam één lichtpuntje door de duisternis twinkelen: Snoekie! Eindelijk zou ik bevrijd zijn van de eeuwige waakzaamheid van die kraal-oogige spionne (die me zelfs was komen begluren in de kleiputten). Wanneer ik ooit een aardig meisje in Klei Vallei weer eens het hof zou willen maken, zou ik dat zonder kosten kunnen doen.

Zoek zij de zon?

Alsof de gedachte aan haar, haar uit het niets te voorschijn had geroepen, hoorde ik nu Snoekie's fietsbel op straat. Ik liet mijn hoofd in mijn handen zakken en staarde wanhopig in mijn glas. Wel-dra voelde ik een zachte hand op mijn hoofd en een wonderlijk zachte stem: „Kijk eens, wie hier is, Ran. Hier is Marybelle. Ik weet alles van die ongelukkige historie."

Ongevraagd ging zij aan mijn tafeltje zitten en riep naar het buffet: „Een ice-cream soda, brave, en schiet een beetje op."

„Zij heeft geen tijd verloren laten gaan, voor ze tegen je kietste, Snoekie," kreunde ik bitter.

„Als je blijft Ran, ik wou, dat je me niet meer bij dien kinderachtigen naam noemde. Ik ben plotseling opgegroeid."

„Best Marybelle."

Nee, ze heeft niet gekletst. Ik zat op mijn gewone plaats onder de sering. Zie je dat groen op mijn maag?"

„De sering!" Ik herinnerde me hoe Effie daar-naar gekeken had op den avond toen ze me overhaalde een klei-schildpad te worden. „Wist jij, dat je daar was?"

„Nee, ze heeft me eens te pakken gekregen, toen ik te hard mijn neus ophaalde, maar doorgaans vergat ze te kijken! Op die manier weet ik alles over die stomme vriendjes van haar. Ik zat daar ook op den avond, doen zij en Doug die afschuwelijke weddenschap aangingen. Ik was van steen, toen ik hoorde, dat mijn eigen zuster zóó een ongecompliceerden jongen wou behandelen."

„Wat wou je dan doen met dien stakker?"

„Zij wedde met hem, dat ze jou om haar vinger kon winden, zoodat je een klei-schildpad werd. Wanneer jij het een maand volhield, zou zij een zilveren armband krijgen. En vandaag moest hij opdokken."

Ik kon niet spreken.

„Zij hebben zich naar gelachen. Mijn bloed kookte over toen ik daar lag en haar grappen hoorde maken tegen Doug over jou. Ef is jou niet waardig, Ran."

Om ons verdriet te verzachten, namen we nog een heerlijk koel glas.

„Je hebt je als een held gedragen," zei ze zachtjes. „Iedereen heeft dat gemerkt. Mijn vader hield op met op je te schelden en eens noemde hij je naam met hoogachting. Nou heeft je oom ook uitgevonden van wat voor hout jij gemaakt bent. Ik vind je denderend, Ran! Soms rij ik heelemaal naar de kleiputten om jou te zien ploeteren. Het doet me iets hier!" Ze legde haar hand ergens in de buurt van haar hart. „Ik kan nu vrijuit spreken, omdat die ouwe Ef je de bons gegeven hebt."

Het was zoo helder als glas, dat dat kleine ding verliefd op me was!

„Je bent nog maar een kind, Marybelle," vermaande ik. „Je moet niet zuike ideeën in je zijden, bruine hoofdje halen."

„Wanneer je heelemaal afgestudeerd bent en misschien een knalbetrekking hebt, dan zal ik twintig zijn en misschien een beroemde schoonheid."

Zij legde een smeekende hand op mijn arm. „Wil je op me wachten, Ran?”

Terwijl zij naar mij opzag, met aanbiddende oogen, gebeurde er iets verwonderlijks. De lijnen van haar mager gezichtje verzachtten zich, zij toonde duidelijke teekenen van een Furnamschoonheid. Voor mijn poëtische ziel was zij een knop, op het punt te gaan bloesemen. Ik aanschouwde het gloren van de vrouwelijke dageraad in Jones' drugstore.

„Ik zal niemand's oogappel worden, vóór ik afgestudeerd ben,” beloofde ik.

Het bezeten jonge ding draaide een rietje om haar ringvinger en zei: „Marybelle Darnell! Klinkt dat niet poëtisch?”

Tenslotte gaf zij mij haar oordeel over het het pak, dat ik in den herfst zou koopen. „Tabaksbruin is niet zoo denderend. Ik wou, dat je een mooi blauwgrijs nam.”

„Dat is een mooie kleur,” gaf ik toe.

„En misschien zou je een klein gedichtje voor me kunnen schrijven, wanneer je weggaat.”

„Dat zal ik doen. Een sonnet over de ont-

luikende knop van de Vierde Straat.”

Ik bood nu aan, om haar veilig thuis te brengen. Terwijl wij door het melkwitte maanlicht liepen zei zij: „Terwille van jou zal ik veel eten zoodat ik wat dikker wordt. Iederen keer wanneer je van college thuis komt, zul je je verbazen hoe opgegroeid ik ben. Ik zal opgroeien tot ik je waardig ben.”

Bij het hek wilde ze een klein kusje hebben. „Wij kunnen niemand ons geheim vertellen, want zij zouden mij uitlachen,” fluisterde ze, „maar in mijn hart van binnen ben je mijn verloofde.”

Met deze woorden in mijn ooren liep ik naar huis onder de sterren. Wie wist, wat de toekomst nog verborg? Adelaide Pearson had gezegd: „Effie was vroeger ook zoo knap niet.” Marybelle was óók een erfgename; ook zij zou eens de kerk binnenzweven aan den arm van haar rijken vader. Geholpen door mijn ontembaren wil zou ik misschien toch nog mijn oude doel bereiken en compagnon worden in boter, kaas, eieren en gevogelte.

„Al wat ik ben,” zou ik dan verklaren, „dank ik aan de hulp van een goede vrouw.”

CONCURRENTIE. — Met het komen van den win'er is voor de dieren weer de zware strijd om het bestaan begonnen. — De herten in het Hertenkamp te Den Haag krijgen concurrentie van de meeuwen, die de broodkorstjes, die door het publiek nergeworpen worden, voor hun neus weggapen.

LILIAN HARVEY ALS JAVAANSCH E D A N S E R E S . — In de Ufa-film „Fanny Eissier” treden Lillian Harvey en H. I. Stowitts, een vroeger lid van het Pavlova-ballet, o.m. op als een Javaansch danspaar.

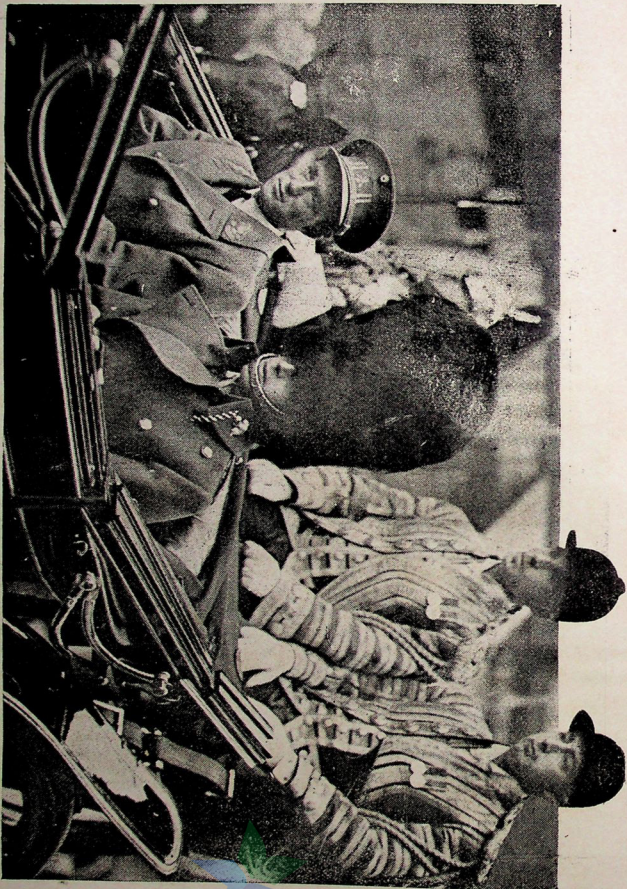

HOOGTEPUNT DER VONDEL-HERDENKING. — De opvoering van Vondel's treurspel „Phaëton" in den Stadschouwburg te Amsterdam werd opge-
lijsterd door de tegenwoordigheid van H. M. de Koninigin, die in de Koninklijkeloge de voorstelling met groote belangstelling volgde. — De Ko-
ningin met v.i.n.r. het dochterje van jhr. mr. L. H. van Lemnep, dat H. M. bloemen aanbood, mevrouw van Loon (op den rug gezien), danne du palais,
de hofdame G. M. baronesse van Asbeek, burgemeester De Vlugt en mevrouw De Vlugt.

H. M. de Koningin tijdens een pauze in gesprek met dr. W. de Viugt.

KONING LEOPOLD RIDDT UIT. — Groote menigte juicht hem toe. De hertog van Kent be geliefde een gast van zijn broeder, den Belgischen koning, op diens rijtoer naar Guldhall. — Koning Leopold dankt glimlachend voor den luden groet, die hem door duizenden belangstellenden gebracht werd.